

LITERÁRNÍ A VÝTVARNÁ PŘÍLOHA

2/XXI

Odkud, Stando, jsi...

Pocházím z Kocbeře, což je vesnice – asi pět set obyvatel – mezi Dvorem Králové a Trutnovem. Byl jsem tam do svých patnácti let a pak jsem šel do světa. Bydlel jsem v Zahradách u Rumburka, pak jsem byl rok a půl v Praze. Potuloval jsem se v rámci učebního oboru a nakonec jsem zakotvil v Trutnově. To byl rok cca 1975. V roce 1977 jsem šel na vojnu a v roce 1979 jsem se do Trutnova vrátil. A pak už to začalo – začal jsem jezdit na Novou Vísku, do Pardubic, Olomouce, Teplic, Litoměřic.

Jak jsi se dostal k neoficiální kultuře?
Z Trutnova je to blízko na Hrádeček. Jednou jsem četl v *Rudém právu* článek Kojzara, *Zaprodanci* a ještě hůř a *Tučná výslužka z Holandska*, nebo jak se ty jeho slinty jmenovaly, ve kterých pomlouval Havla a Chartu 77. A jelikož jsem hoch zvidyval, hned jsem si půjčil před hospodou něčí kolo a jel jsem na Hrádeček zjistit, kdo má pravdu – jestli Kojzar nebo Hlas Ameriky.

Měl jsem štěstí, Havlovi tam byli oba dva, mluvili jsme úplně otevřeně, zjistil jsem, že Kojzar je prorežimní blb a od té doby byla jasná hranice barikády.

A jelikož jsem to měl kousek, začal jsem z Trutnova na Hrádeček dojíždět a dělat tam takového údržbáře, protože Honza Kašpar, který to tam všechno dosud obhospodařoval, spadnul ze stromu, a jak všichni víme, skončil na vozíku a už to dělat nemohl. Takže jsem tam sekal trávu a taky jsem dával Vaškovi do pořádku diskotéku, všechny elpička a kazety, v té době CD ještě nebyly, s tím, že jsem měl povolení si cokoli nahrát. Hlavně s Olgou jsem si rozuměl velmi dobře, nakonec mi byla i jako svědek na svatbě.

K undergroundu jsi se tedy dostal přes Havla?

Ne, vůbec, to bylo ještě před vojnou. Velký vliv měl na mě nějaký Vašek Blabolil, zvaný Bahňous, který bydlí dneska u Chrudimí. Měl krásnou sestru, do které jsem byl zamilovaný. Žili sami, bez rodičů, takže tam byla taková komuna těch trutnovských mániček. U něj jsem poprvé slyšel Plastiky, na kotouči. Ten první impuls mi dal tehle-ten Vašek. Jezdil hodně do Pardubic, kde žil Horáček aj. Já jezdit s ním, a pak taky na Novou Vísku. Byl jsem tam i na Čuňasově svatbě s Marcelou, a tam jsem se opravdu seznámil s českým undergroundem.

Ještě předtím, v roce 1975, 1976 jsem jezdit do Litoměřic, kde byli taky zajímaví kšichti. K Víscu, kde byl kotel toho všeho, jsem se ale dostal přes toho Vaška Blabolila. Pak jsem byl jeden víkend tam a druhý pak na Hrádečku, kde byli zase úplně jiní lidi, jiný témata, takže člověk byl takové rozpalcené.

Kdy jsi začal nosit dlouhé vlasy?

To bylo ještě v té Kocbeři, kdy jsem jako třináctiletý kluk nosil dlouhé vlasy přes uši. Já mám dvě sestry, starší. Chodily s klukama, kteří měli dlouhé vlasy, a chtěly, aby je měl i jejich malej bráška, a dokázaly mě ubránit před mámou. To byl rok 1969. Navíc jsem ještě chytl u holiče vsi, takže jsem měl dobrý důvod tam nechodit. Docela vtipný je, že ten holič se jmenoval Ježek a my kluci všichni chodili automaticky na ježka. Takže já jsem od svých třinácti let u Ježka nebyl.

Jak jsi dopadl, když začali zatýkat lidi kolem Vokna?

My jsme to samozřejmě taky distribuovali, když člověk na Visku jel, tak to pak bral na Trutnovsko a něco jsme i rozmnožovali – támhle je ještě originál rámeček.

Postupně začali sbírat i nás a začaly takové ty první trochu trdní výslechy a Vašek Blabolil, který měl už rodinu a byl trochu psychicky labilní (měl papíry na hlavu), to prostě nezvládl, sbalil kufry a zmizel na Chrudimsko.

Já jsem bydlel v takovém půdním prostoru v rozsekávaném čínzáku u Santalí nohy, což byla babička holky, s kterou jsem se potom stěhoval sem do Šonova. Santalí noha jsme jí říkali proto, že si ráda dávala do sosáku, jednou usnula na chodníku a autobus jí přešel nohu, kterou měla ve vozovce. Samozřejmě to nechal na ní následky. Ale chlast měla ráda pořád.

Když kluky začali sbírat, tak jsem všechno věci, který by mohli u mě najít, dal do tašek a odnesl to k bytný o patro níž, že budu malovat a jestli by mně to na pár dní neschoval.

Asi po deseti dnech jsem byl u výslechu. Na závěr tam zůstal takovej mladěj fízl, dal mi svačinu, a že mi věří, že nic nemám, že nic nedělám apod. Pak tam ale přišli taková ta stará pardalová a že jdeme na domovní prohlídku. Já se jim smál do tváře, protože všechno jsem měl o patro níž.

Domovní prohlídka skončila, to byla jedna z mnoha, takže bylo za chvíli vymalováno. Nic nenašli, jdeme po schodech dolů, uniformovaní policajti a nějací v civilu, jdeme

kolem dveří Šantalí nohy...

...a ona vylezla...

Už všichni přešli, vzadu byl jenom jeden uniformovaný policajt, když otevřela dveře, a že jsem prý říkal tejdén a už je to čtrnáct dní, a ty máš tašky na chodbu vyhodila. Teď se to všechno vyvalilo, policajti po tom okamžité skočili, a už to jelo. To byla taková veselá historika s téma taškami, to mě pobavila ta bába, to bych ji kop nejraději do prdele.

Jeli jsme do Prahy na koncert Plastiků. Já měl od Havla knížku *O lidskou identitu*, půjčil jsem ji klukovi, co se mnou vydlel, a ten vůl si ji vzal sebou, vybrali nám auto a kniha byla v prdeli. V Praze jdeme po chodníku s Čuňasem, najednou vyskočili z auta, pláči nás na zed, osobní prohlídka, zápis a už jsme jeli do Trutnova. Druhý den si tamuju pro tu knihu, co mi sebrali, a samozřej-

mu říkali. U Vaňka jsem ho posadil za bici, a když tam vtrhli ti policajti, dosti brutálním způsobem, chtěli vidět občanky. Naházeli jsme jim je na kulečník, a oni teď na něj, kde má občanku – Franta Sláma byl skloněnej, na hlavě měl čepici, pod ní paruku, a David Vaněk říká, toho nechte být, ten je ožralej jako prase. Policajti, že ho to nezajímá, bouchnul do něj obuchem a Frantovi upadla hlava.

Cha cha cha.

Takže se ještě víc nasrali a všem nařídili, že mají hodinu na to, aby z Jablonce vyjeli, a to včetně těch, kteří tam byli autem. Já na to, že jsem pil, že nikam jet nemůžu, ale oni dělali takový dusno, že jsem si řekl, popojedu kousek za Jablonce, a tam se někde vychrápu.

Hovno, sedl jsem za volant a když už jsem z ním seděl, tak jsem si klasicky řek,

Jak ses do Šonova dostal?

V Trutnově začala houstnout atmosféra, několikrát mě zatklí, hlídali mně byt a už to tam bylo nahovno. Chtěli po mně, abych odešel z republiky, což jsem nechápal, proč bych měl jít ve svých 24 letech doprdele – protože se stýkám s nějakým Havlem, nebo že mám nějaký názor? Takže jsme se domluvili, že vypadnu aspoň z toho jejich okresu.

Hodně je asi švalo, že jsme chodili do společný putyky, do Kotvy. Estébáci sedávali naproti výčepu a my museli vždy projít kolem nich na záchod, takže o nás měli krásnej přehled.

Jednou tam takhle sedíme a jeden estébák, myslím Šulc nebo Šolc se jmenoval, mě odchyt na záchodě, byl pátek, a povídá – tak co budete dělat o víkend?

Já říkám, jdeme do Polska pomoci So-

Dělám kulturu jako za komančů

Kádrový dotazník Stanislava G. Pitaše

Šonov, srpen 2012

mě se na mě vysrali, s nějakou knihou...

S vojnou – neuvažoval jsi, že se jí vyhneš.

Neuvažoval. Já to někdy mám, že si zbytečně pálim prsty, že si na to musím šáhnout, zažít to na vlastní kůži. Taky jsem to ale mohl po půl roce zabalit a ne tam být dva roky.

Takhle ještě. Moje máma měla bráchu, možná ještě žije, a to byla šajba jako svině – nějaký generál v Brně. Jezdil k nám, furt v té uniformě debilní, já měl ty dlouhé vlasy, a on to do rodičů pral, do mámy. Ne tedy že by na mě nějak vložene tlačili, ale já jsem nekladl žádný odpor – prostě jsem na tu vojnu šel.

Kde jsi sloužil?

U tankistů, ale jezdit jsem s jeřábem, po stavbách – do kasáren jsem vozil jen chlast. Měl jsem velkou volnost a nějakou buzeraci jsem ani nezažil. Oni zřejmě věděli, kdo je můj strejca, takže jsem nemusel nosit ani kanady, chodil jsem v polobotkách. Nechodil jsem do stráží, byl jsem tam jednou.

Pak jsem už věděl, že na cvičení nemůžu jít. Když mi přišel povolávací, tak jsem to neřešil, zda mám jít do blázince. Vzal jsem povolávací rozkaz, k tomu vojenskou knížku, řidičák a jel jsem na vojenskou správu do Náchoda s tím, že jim všechno vracím a nikam nejdu. Už jsem měl za sebou jedno vězení a byl jsem už dost známej jako chartista – tady jsem byl jedinej, v tomhle regionu...

Rádi tě nevzali...

Asi jo. V blázinci jsem samozřejmě taky byl a dostal jsem se odtamtud díky tchánovi, který byl svého času šéfem v Maršově, kde byli tuberáci, ale nebyl ve straně, takže ho z funkce sesadili, i když byl velká kapacita. Dělal pak obvodáka, byl vyhlášený, a ten mě z Kosmonos dostal.

Nebyls tam dobrovolně?

Ne, tam mě normálně odvezli. Byli jsme u Davida Vaňka ve Mšeně v Jablonci nad Nisou na baráku, kde se hrálo, a vtrhli tam policajti – to byl rok osmdesát, osmdesát jedna. Já měl půjčený auto od švagra a na sedadle spolujezdce jsem vozil vycpanou figurínu, Franta Sláma jsme

že nikde chrápat nebudu a že to v pohodě odřídím. No a dopadlo to tak, že jsem usnul, auto jsem rozflákal a všichni jsme skončili v nemocnici – Vašek Blabolil měl chycenou páteř, měl před svatbou, takže se kvůli mně pak ženil v krunyři.

Takže to bylo nahovno a já – ne snad že bych to přímo hrál –, ale když jsem uviděl uniformu, začal jsem mít divný pocity. Jaroslav Mlejnek z Trutnova, který měl za sebou několikrát blázince v Hradci, tvrdil, že to je jasný, že to je klasická deprese z uniformem – jeho táta byl šilená kurva, lampasák, furt ho chtěl dostat na vojnu, až Jaroslav skončil v blázinci. Já deprese ale nemám, dneska jsem naprosto v pohodě, takže to herectví tam asi trochu tehdy bylo.

Mlejnek ovšem na mě, že to je výborný, že to musím dotáhnout do konce. Takže jsem začal navštěvovat ambulantly psychiatrii a začal jsem to hrát na tohleto. Nakonec jsem si měl jet lehnout do Hradce Králové a já s tím byl už srozuměný. Jenže jsem nejel do Hradce, ale odvezli mě do Kosmonos, kde to bylo dost drsný. Byl jsem tam z toho docela vprdeli. Dávali mně prášky, já je plival, pak mě napráskal jeden pacient, takže jsem je musel žrát a byl jsem úplně na sračku.

Seznámil jsem se tam s nějakým Karlem Konopkou, kterého jsem náhodou minulý měsíc potkal – poprvé od té doby. On na mě koukal, já na něj, a ty seš Guma, a já, jsem, ale já nevím, kdo seš ty.

No já jsem Karel Konopka, byli jsme spolu v blázinci v Kosmonosech, udělali jsme tam stávkou.

A tohle já díky těm praškmům úplně zapomněl, že jsme je tam donutili, že se budeme koupat jednou týdně a ne jednou za čtrnáct dní.

Takže tchán mě odtamtud dostal. Byl jsem tam asi dva měsíce a byl to docela mazec. V kriminále máš výstupní datum, ale tady žádný datum nemáš – je to klidně na věky. To jsem si říkal, že tam už se dostat nikdy nechci. Takže mám za sebou vojnu, blázince i kriminál a nakonec tohle vyhnanství tady v Šonově, které trvá už třicet let a na které jsem si zvyknul.

lidaritě, tisknout a tak. To bylo v roce 1981 před stanným právem.

On se tomu smál, myslil si, že si dělám prdel, což bylo dobře, protože my to měli skutečně v plánu, a taky jsme tam odjeli. Dvě nebo tři plný auta jsme jeli do Wrocławu, kde jsme skutečně Polákům pomáhali tisknout letáky apod. To bylo kuriózní, protože přes den se letáky veřejně vylepovaly, zatímco policajti je v noci potajmu strhávali – ilegální činnost dělali vlastně policajti. To byla neuvěřitelná atmosféra. Spalí jsem tam v jedné třídě, odkud se to distribuovalo.

Když jsme se vraceli, tak nám s sebou dali hromadu nejrůznějšího propagačního materiálu – samolepky, placky Solidarności, zapalovače ... Teď, co s tím. Tak jsme to nastrkali do žrádla, do hořčic a podobně. Já měl takový velký pecen chleba, užijl jsem špičku, vydílal ho, nastrkal jsem to tam, špičku připích a přetáhl to máslem. Přijeli jsme na čáru, začali nás filcovat, holku, s kterou jsem právě chodil, svlíkli donaha, prolezali celý auto a já před nima ukusoval ten pecen chleba a jen jsem si říkal, aby ten filcunk netrval dlouho – abych nezačal žrát ty odznáčky. Nakonec jsme ale v pohodě projeli.

V pondělí po víkendu jsme přišli do tý putyky, byl tam zase ten estébák a povídá – „tak jak proběhl víkend?“

Já na to, „jo, byli jsme v tom Polsku, tady máte dárek.“ Dal jsem mu odznáček, na kterém bylo *Solidarności*. Byl úplně nepřičtenej.

To byla asi ta poslední kapka, kdy jim došla trpělivost. Dneska v té hospodě, kde sedávali ti estébáci, sedávají mladé máničky. Docela dobrý ne? Je z toho místa skutečně nejlepší přehled po hospodě. Oni ti fízlové nebyli blbí. Nepodceňovat, hlavně nepodceňovat.

Několikrát mě sebrali v práci a parták, který byl z toho úplně hotovej, povídá – „víme hovno, kde seš, jednou se nevrátíš... Víš o vesnici, kde nemá ani elektriku, tam tě nenajdou!“ Což bylo hodně naivní.

Nicméně jsem s ním sem do Šonova jel, na motorce CZ 175, to byl rok 1982 – on

sem jezdit támhle do toho statku ke svezim příbuznejm. Majitel tohohle baráku, pan Gajdošík tady zrovna něco dělal. Já si vousy strčil pod triko, abych vypadal slušně, stejně mi ale dole vylezly vlasy schoval za límec a kamarád se ptá, jestli to je na prodej. On že jo, a já, že nemám prachy, že bych to vzal, ale jedině na splátky. Nakonec mi to nechal za čtyřicet tisíc.

Ještě ten rok jsem tady dělal obrovského Silvestra, s kámošema se udělala studna, příští rok se dělalo pole, obilí – začali sem jezdit lidi s montérkami, protože věděli, že se tady bude něco dělat. Někteří, jako Hurvínek z Liberce, jezdili rovnou z práce v montérkách. Když jsem byl zavřený, nechával jsem klíč kamarádům, kteří sem jezdili a zároveň tady i pracovali, takže mně vlastně barák zhodnocovali, za což jsem jim do dneška vděčný a taky nedám dopustit na přátelství z doby, kdy o něco šlo – dneska se přátelství naváže a za měsíc se esemeskou ukončí. Tenkrát to bylo o něčem jiným.

V té době byl paragraf za příživu, musel si ale dvou měsíců nastoupit do práce. Teď byl ale problém práci sehnat. Kdekoliv jsem se objevil, tak mě nechtili – estébáci hned po nich šli. Nakonec jsem tedy nastoupil do kamenolomu, tady za Rožmitálem, kde jsem s osmikilovou palicí mlátil kameny velký jako tenhle stůl, to byl takový tvrdý červený kámen. Pak jsem dělal na drtiči a měl jsem za to devět set jedna korun, pěti-stovku jsem dával Gajdošíkovi a na měsíc mně zbyly čtyři stovky. Dobrý ne?

Takže nebožtík Karel Švorčík, Havlův kuchař a velkej kamarád, mi vyrobil přístroj na chytání pstruhů na elektriku. Tak jsem se příživova pstruhama. Vyrobil jsem si prak a střílel na sýpce holuby. To jsem měl figuru. Asi jako ty nebo Libor Krejcar. Padesát kilo i s postelí.

Postupně jsem barák splatil – prachy Gajdošíkovi chodily, i když jsem byl mezitím třikrát zavřený, ať to platili rodiče, milenky, sestry.

Takže takhle jsem se ocitl v Šonově. Ovšem to, že se tady zašiju před estébáky, bylo naivní – za dva měsíce už tady byli. Já jim pak ale napsal děkovný dopis, že díky nim mám nějaký majetek – jinak bych měl hovno.

Jak jsi to tady měl s místními?

Když si mě místní okoukali, neměl jsem s nima za komančů žádný problém. Zjistili, že i když nosím dlouhé vlasy a vousy, jsem úplně normální chlap a nakonec jsem s nima seděl i v hospodě. Dneska ty mezilidský vztahy na vesnici jsou daleko humsnější, než byly za bolševika.

Když pak měli péesáčí ples v Otovicích – a tady, v pohraničí, byl péesáček každé třetí –, tak vehementně trvali na tom, že tam musím jít s nima. Já na to, že to je blběj nápad, a oni, že ne, že si to obhájí. Nakonec jsem nikam nešel. Já plesy nemám rád.

Nakonec mi zdejší náčelník PS VB Pepíček Grosmanů vyhrábl septik údečskou – taky už je po smrti, tedy všichni umíraj v osmapadesáti letech a všichni pili fernet, všichni pili Ometa a všichni huliili jako fabriky. Za tu dobu, co tady mám tu hospodu, je to sedm, osm chlapů, co umřelo v těchhle letech.

Estébáci na to samozřejmě vlítli, kdo mi to vyhrábl, já jim to odmítl říct, tak lítali po Broumově a měřili lzíce u bagru. Byli i u nás na podniku, chtěli vidět bagr a stazku, jestli s tím někdo nejedil. Nakonec samozřejmě na to přišli, že mě to vyhrábl Pepa, udečskou ze státního statku. Jenže tomu nechtěli věřit, protože to byl šéf PS VB. Vyhrábl mi to za jedny clejky a velkýho ruma. Sesadili ho kvůli tomu z funkce.

Přestal se pak s tebou stýkat?

Ne a myslím, že se mu dokonce ulevilo – že už nemusí na nějaký schůze apod.

Pak na mě vlítnul místní obecní výbor, bolševička Kuželová, zaplatpánbu už to má taky za sebou, a zakázali mi tady cokoli dělat, že to je černá stavba – tak to ovšem měli všichni, ale to nikomu nevadilo.

Na stavební odbor to pak poslali sami estébáci, konkrétně Vít Šulc, náčelník ostrahy státních hranic tady v Otovicích: Stanislav Pitaš buduje bez povolení bla bla bla, upozorňuje na to, že pro tento případ je možno použít paragraf, kde je pokuta až deset tisíc korun – v té době to byl likvidační obnos.

Takže jsem byl na trestní komisi, teď tam byli z toho stavebního, seděli tam taky dva estébáci, tenhle Vít Šulc, hasiči, kdejaký idiot na o dopadlo to úplně perfektně – přes angažovanost všelijakých fízlů jsem dostal pokutu dvě stě korun.

Proto já do dneška nemůžu proti těm dvou ze stavebního, kteří tam tehdy seděli, Pírové se Stejskalem, nic říct, i když lidi na ně dneska nadávají. Nevím, co teď dělají nebo nedělají, ale nemohu zapomenout na

pokračování ze strany I

to, že se neposrali v době, kdy lidé žrali strachy vlastní hovna – a natož úředníci, kteří si raději nechávali vytrhnout mandle konečníkem, aby nemuseli otevřít ústa. A dneska mají silácké kecý. Takže já na tohle nezapomínám, nesmírně jsem si jich vážil a vážím si jich za ten postoj do dneška. A jestli dnes dělá nějaké levárny, nevím – to mě nezajímá.

Takže to bylo dvě stě korun a fyzlové byli hotoví. Dostal jsem zároveň stavební povolení, udělali jsme to jako jímku, která se od septiku odlišovala tím, že nemá přepad. Zazdíli jsme tam flašku od okurek a v noci jsme tam načerno udělali ten přepad a funguje to do dnes báječně.

V Sonové jsme žili ve třech a moje bejvalka měla postiženého kluka, mentálně, a on se opečil – ležel na posteli a my jsme pod něj všechno pěkně naskládali, protože on na sebe nenechal sáhnout cizím člověkem, u zubaře to bylo peklo.

Takže ležel, a postel pod sebou měl narvanou knihami, přišli na prohlídku a ať se zvedne. Bejvalka jim ukázala papír od doktora a povídá, to je nemocný člověk, navíc je opeřený a upozorňuji vás, že jestli na něj sáhnete, dostane hysterický záchvat a já budu volat záchranku!

Zkusili to, on začal okamžitě řvát, tak to nechali.

My jsme ho pak s kámošem naučili, že vždycky k někomu cizímu přišel a začal ho drbat na bradě a povídá: Máš špek a cibuli? Dodneška, když se potkáme drbeme se vzájemně na bradě a říkáme „máš špek a cibuli?“ Jednou byli na baráku zase estébáci, v těch svých tesilových kvádrech, a on začal jednoho drbat na bradě a říká: „Máš špek a cibuli?“ To byla prdel! To bylo nádherný.

Jak jsi to měl s kriminálou?

Poprvé jsem seděl v osmdesátém pátém roce za snižování vážnosti prezidenta. To bylo s klukem, co tady se mnou bydlel a ještě s jedním kamarádem, že si tady uděláme Vánoce sami. Upekli jsme husu...

Cha cha cha.

... a oblíklí jí kalhotky, co tady zůstaly po nějaký holce – tady jsou ještě někde fotky. Libor Krejcarů udělal z vodovodního kohoutku pánský přirození, vystříhali jsme z *Rudýho práva* nějaký slinty, pověsili jsme ty huse na krk Husáka s Brežněvem, jak se cucaj... Udělali jsme takovou koláž, kterou jsme nafotili, že ji budeme posílat jako vánoční pohled.

Ovšem ten blbec, Jarda Janeček, kterej to fotil a měl pak dělat ty pohledy, pěstoval marihuanu, což jsem nevěděl. Provalilo se to na něj, udělali mu štáru a ty fotky mu našli. Takže je přestala zajímat marihuana, a šli po tomhle. Nikdo z nás tam nebyl vyfocený, on se ale posral, všechno jim vyzvonil a nakonec jim podepsal spolupráci, krycí jméno Karel. Rozved se, utekl odsud do Bohdanče a já si pak vzal jeho ženu Alenu, se kterou mám dvě báječné holky, dvojčata.

No a teď to začalo – domovní prohlídka, vazba, paragraf myslím sto tři, snižování vážnosti prezidenta – a jestli jsme stihli poslat pět pohledů, možná ani to ne.

Janeček dostal trest za trávu, ostatní dostali podmínku, a já šel natvrdo, na Bory, osm měsíců. Sebrali mě v dubnu ve Skalici o půlnoci u té moje první ženy Hany, s ní mám syna, ten je v kriminále, za elpíčka, je to vůl. Normálně brutálně vtrhl do bytu. Ten byt byl rozdělený, bydlel tam i její bejvalej, takže vzbudili i jeho a udělali domovní prohlídku i u něj. Ten byl nadšený, ten hoch. Odvezli mě k výslechu, kde mně nabízel spolupráci proti Havlovi. Člověk byl rozespálý, z teple postavle, teď byl duben, takový blbý počasí... No nic ze mě nedostali. Šel jsem na Bory, na šatony, což je hrozná práce, jedna z nejhorších, ale já si zvykl, a nakonec mě to i docela bavilo.

Co spolupůvni?

Sami kriminální a byl jsem tam svědkem brutálního násilí mezi nimi. Pustili mě 22. prosince a ještě v civilu jsem jezdil k výslechu kvůli úmrtí jednoho vězně, kterého tam umlátili. Byl to pračkář. No šmejd. Tak si pamatuju, jak jeden „more“ to nezvládal a chtěl, abych mu píchnul jehlu do oka. Když třeba nějaký mukl neplnil normy a tím ohrožoval celou sestavu, tak ho bachaři postavili do prostřed haly a vězni po něm házeli ty železné aparáty, které vázily okolo 7 kg. To jsi slyšel i jak praskají žebra.

Co ty další tresty?

Potom to byly takový krátký zdržovačky, vždycky když bylo nějaký výročí, 28. říjen, 21. srpen, a měsíc jsem byl zavřený v Hradci. Jestě předtím, v roce 1984, jsem měl podněcování. Při jedné akci, kde hrály kapely a vlítli tam policajti, policajní pes pokousal kluka. Psovod se jmenoval Vaněček. Já se nahlas dožadoval toho, aby mu poskytl ošetření a aby si lidi lehli na zem, aby je neposlouchali. Takže mně dali podněcování. Já se nikdy téma obvinění ma nezaobíral, mám to všechno doma, ale mám v tom hrozný bordel. Poslední trest jsem dostal v roce 89., deset měsíců, a pak nás Husák musel pouštět 1. prosince 1989, takže jsem si osedl jen část.

Za co?

Napsal jsem stížnost na estébáka Raušera, že mu smrdí z huby, k výslechu chodí ve špinavých tesilkách a že mě to ponižuje.

To bylo po té anabázi, jak tě naháněl celý policajní okres?

Jo. Pořád se mluví o Škroupově náměstí, ale už 10. prosince 1987 byla na Staro-

městském náměstí demonstrace, kde byly stovky lidí, a já se rozhodl, že tam pojedu. Napravoval jsem si nějaký hodiny a ten den jsem šel do práce s tím, že odtamtud pojedu rovnou. Koupil jsem si dopředu lístek na vlak a nechal se pak z práce odvízt autem dolů k nádraží. Když tam přijždeme, vidím, že před nádražím stojí tři policajní auta. Říkám si, to není normální, tam nemůžu jít, to by mě sebrali.

Vlezl jsem do bufetu, sedím tam a přemýšlím, co dál, když jsem si uvědomil, že sedím v bufetu, kam chodí všichni policajti na jídlo. Vypadl jsem zase ven, stál tam autobus ikarus, klouβάk, tak jsem si řekl, jedu odsud pryč, doprdele. Koupil jsem si lístek do Náchoda a vlezl jsem do druhé části autobusu. Další zastávka ve městě je ale přímo u fízlárny, a zas tam policajti a koukali. Tak jsem si lehl na zem. Lidi čuměli, co se děje a já jim ukazoval, ať jsou zticha. Odjeli jsme z Broumova a prej asi třicet minut na to celý město uzavřeli.

Přijedeme do Náchoda a všude policajní auta, všude se ochomýtlali policajti, tak jsem si říkal, že to je hustý. Šel jsem na poštu, volám Havlovi a povídám mu, Václave, já chci jet na tu demonstraci do Prahy, ale dějou se tady šílený věci, nevím, jak to celý dopadne. On říká, tak mi vždy volej z místa, kam se dostaneš, a já to budu předávat dál.

Čekal jsem a těsně před odjezdem jsem skočil na poslední chvíli do autobusu, koupil si lístek do Prahy, to byl ten lux, se záclonkami, a sednul jsem si do zadní části vozu. Řidič zařadil a já si říkám, zaplatpánbůh, a najednou embéčko, před něj, vylezli z něj fízlové s Raušerem a k autobusu. Já se schoval, myslel jsem, že přijde zepředu, ale on jej obešel zezadu a uviděl mě, ukazoval mi, abych vylez ven, a já na něj, ne, nikam nejdu. Vlez tedy dovnitř, a ať jdu s ním. Já na to, ukažte mně legitimaci, ukažte mi předvolání – jinak nikam nejdu. On mě čapnul a začal mě táhnout ven, po zemi, v tom autobuse, a já křičel, že nejsem žádný zloděj ani vrah, že chci jet jen do Prahy na demonstraci za lidský práva.

Kolik tam bylo lidí?

Víc než polovina autobusu. Nemohl mě utáhnout, nikdo mu nepomohl, lidi hučeli a nic nezmohl. Šel telefonovat do trafiky, která byla vedle, a já si řekl, že na ně nebudu přečkat. Tak jsem vyskočil ven a mezi vrátnice, kde stály nákladní vlaky. Ten autobusák, který venku kouřil, mě ale prásknul a křikl na Raušera, že mu utíkám.

Raušer se otočil, švihl sluchátkem a za mnou. A já jsem to tam uvedl v tý stížnosti, ten pohled na toho tlustýho, rudýho, zpocenýho estébáka, jak utíká, že stál ten kriminál za to.

Tak jsme utíkali a podležali ty vagony, on měl takovou tlustou pérovou bundu, a jak tam byla zespuďu ta kolomaz, tak ji měl za chvíli úplně černou. Proběhli jsem všechny ty vagony, já ještě přeběhl silnici, kde byla zvláštní škola, taková dřevěná bouda, a tam jsem padl, byl jsem úplně vyřízený a říkal si, že už si se mnou můžou dělat, co chtějí. 10. prosince 1987 okolo 13 hodiny byl v Náchodě mráz jako prase – plíce mi hořely, jako bych vychlastal žíravinu. On mě ale nenašel.

Vydýchal jsem se, vylez ven a šel jsem kolejištěm do fabriky, do Tepny. Vlezl jsem tam skrz bránu jako zaměstnanec, dal jsem si v bufetu čaj a koukám, co se to tam na nádraží všechno děje, a říkám si, jak se odtamtud dostanu.

Tak jsem šel k další zastávce, která byla u soudu, že pojedu prvním autobusem, který přijede. Přijel autobus na Nové Město a já se řidiče ptám, že chci jet do Prahy, kde mám vystoupit v Novém Městě nebo v Dobrušce. Řekl mi, že můžu jet až do Dobrušky.

Šel jsem dozadu a u prostředních dveří seděla moje kamarádka. Já si k ní sedl, bavíme se, vyjíždíme z Náchoda, a tam auto – volhy, majáky, jako kdyby hledali masový vraha na útěku, a před námi kolona aut čekajících na prohlídku – všechna auta prohlíželi.

Povídám té kamarádce, která byla vyplašená, taky si myslela, že někoho asi zabili: hele Évo, to je zřejmě kvůli mně, oni vědí, že jsem sám, budeme dělat, že jsme milenci, dám ti hlavu do klína a šeptej mi, co se děje.

Tak jsme popojížděli, popojížděli, najednou se otevřely dveře a ona mi šeptá, je tady policajti, jde sem, už je tady...

Úplně jsem cejtil ten jeho smrad, jak stojí vedle mě, koukal dozadu a najednou slyším, vpořádku, otevřete.

Vystoupil a my jsme se rozjeli. Když jsme byli za téma kontrolama, šofér na mě v zrcátku kývá. Šel jsem k němu a říká, hele, nechceš mi něco říct?

Mohl mě klidně napráskat, hledali kluka s dlouhejma vlasama v kožený bundě, tak mu říkám, podívejte, já jsem podepsal Chartu, v Praze je demonstrace za lidský práva, a to je moje povinnost tam jet, někdo chodí na 1. máje, já chodím na tohle, řádně pracuju, nikomu jsem nic neudělal, nic jsem neukrad, jen oni mi dělá takovýhle peklo...

A on povídá, tak víš co, já tě nezavezu do Dobrušky na nádraží, kdyby tam čekali, ale vysadím tě kousek předtím.

Tak mně předtím zastavil, a když jsem vystupoval, tak ty lidi, kteří seděli vepředu a slyšeli to, na mě: Prosim vás, pozdravujte pana Havla, držíme vám palce, budeme na vás myslet!

Skvělý.

Byl v Dobrušce, volám Havlovi, zažil jsem to a to, a on výborně – volej dál! Z Dobrušky jsem se dostal do Hradce, tak jsem mu zase volal z Hradce. A odtamtud jsem se už bez problémů dostal do Prahy.

Ted všechny uličky ke Staromáku byly hlídány. Chtěl jsem tam jít Melantrichovou, ale byli tam fízlové a každého kontrolovali. Říkal jsem si, že bych to mohl vzít nějakým barákem, jako k Havlovi na nábreží, kam jsme lezli z protilehlého bloku z druhý ulice, přes dvorek a přes zed.

Nakonec jsem se ale vmísil do takové větší skupiny cizinců, kterým jsem byl trochu podobný. Zkontrolovali jen první tři, čtyři, já byl asi devátý, a tak jsem se tam dostal.

Lidi chodili kolem Husa a skandovali: Havel na Hrad! Šel jsem k Rakvičkám, kde bylo asi pět telefonních budek, vlezl jsem do jedny, volám Havlovi a po vídám: „Tak Václave, už jsem na Staromáku a zrovna lidi skandují tvoje jméno.“

Nechal jsem vyvěšený sluchátko, do dveří jsem dal dlažební kostku a vrátil jsem se na demonstraci. Tehdy jsem si říkal, to je hotovo – bylo mně to jasny.

Že to mají spočítány?

Jo. Můj šéf z práce věděl, kam jedu – to byl výborný chlap. Vášek přeposílal celou tu moji anabázi rovnou na Hlas Ameriky, on to natočil a pak mi tu kazetu dal. Tak jsem jen čekal, kdy pro mě přijedou. A nic.

Nic, až když jsem pak napsal stížnost na toho místního estébáka, že je neschopný zajistit jednoho člověka, aby se nemohl zúčastnit demonstrace, že na to měl dost

to bylo hustý, když mě třeba v jednu ráno vyhodili za Bydžovem u Hřbitova, to měl člověk smíšený pocity. Ale já to mám tak, že v určitý fázi se ve mně vždycky něco zlomí a už je mi pak všechno jedno, nikdo se mnou pak už nehne.

Zlý to bylo, když jsem byl poprvé ve vazbě – máš tady dítě, zvířata... Naštěstí mě, hovada, dali na celu s farářem, který byl ve vazbě už tři a půl roku.

Proč?

Měl rozkrádačku. Dělal střechy na kostel, dávali tam slabší měř, fakturovali silnější a s tím stavitelem se šáblí na půl. Nevím, jestli to tak bylo, jestli to nebylo nějak zmanipulovaný – každopádně mně psychicky hrozně pomohl. Byl to úžasně vyrovnaný člověk a za ta léta ty vazby měl všechno už tak pěkně zajeť, modlení, úklid, stolici... Nic ho nevykolejilo. Na cele byl úžasný klid, nebyl tam žádná psychouš, který by tam šel... I když nejsem vězeň, ten kněz mi opravdu hrozně pomohl. Takže to byla jejich zásadní chyba. Otec Netuka se jmenoval, z Rychnova nad Kněžnou.

Poslední trest jsi dostal jen za tu stížnost, že tomu estébákovu smrdí z huby?

Ne, dali mně k tomu ještě napadení. 28. října 1988 jsem chtěl jet na demonstraci do Prahy a ve Skalici na ulici za bílého dne ke mně přistoupili dva chlapci. Já samozřejmě věděl, že to jsou nadporučík Adámek a Kmoch, ale chtěl jsem, ať se legitimujou, oni že ne, ať jdu s nima, já, že ne, nejdřív, ať se mi prokážou, a lehnul jsem si na zem, jak to dělal Standa Devátý. Oni mě táhli do auta, z baráku vyběhli dva lidi a křičeli na

Karel Nepraš: *Patník*, 1993

času, kolik to muselo stát peněz, ty manévry, kdy zmobilizoval desítky esenbáků, aby zadrželi jednoho člověka, a že mu smrdí z huby a jezdí za milenkou služebním vozem. K tomu jsem tam přiložil fotografii, jak jsem si ho vyfotil.

Cha cha cha. Kam jsi to poslal?

Na Státní bezpečnost do Náchoda a do Prahy, do *Rudýho práva* a ještě do okresních *Náhodských novin*. A zakončil jsem to jako každou stížnost, že doufám, že jako reakce na výše uvedené mi bude provedena domovní prohlídka.

Zase se delší dobu nic nedělo. U mého doktora byla výborná zdravotní sestřička a ona mi povídá: Pitaši, jedeme dávat krev, nechcete jet taky? Budete mít den volna. Já, proč ne, aspoň se uleju z práce.

Jeli jsme čtyři autobusy z Broumova do transfúzní stanice v Náchodě. Brzo ráno procházíme tím areálem náhodský nemocnice, kde bylo plno lidí, já jdu s tou sestřičkou, bavíme se, a teď vidím tři jasny kšichty, jasny – stálí bokem a začali se prodírat tím davem ke mně. Říkám ty sestřičko, tak já už dnes asi krev nedám.

Přišli, a pan Pitaš? Říkám jo, a oni, tak půjdete s námi.

Tak říkám, legitimujte se a ukažte mi předvolání.

Všchno měli, tak jsem se rozloučil s tou sestřičkou a ona na mě: „To ho nemůžete ani nechat darovat krev, to máte strach i z jeho krve!“ Takhle se do nich pustila.

Oni na ni, „vy budete ztíhat!“

Odvedli mě k výslechu a pak jsem jeli sem, samozřejmě domovní prohlídka, jak jsem jim to psal v tý stížnosti, a dostal jsem napadení veřejného činitele. Takže takhle, takovýhle legrácky člověk zažíval. Člověk tomu nesměl zpodobit, brát to moc vážně – tak to má v životě nalajnovat, nelze hrát na dvě strany. Zaplatpánbů nebyly 50. léta, aby nás vraždili. Byly momenty, kdy

ně, ať mě nechaj bejt. A z tohohle zatýkáni se vyklubalo napadení veřejného činitele – jeden z nich prý dokonce z toho marodil. Takže to spojili do kupy, sto padesát pětka, sto padesát šestka.

Navíc jsem byl obžalovaný z rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví – ti dva estébáci, kteří mě napadli na ulici, prý viděli, jak jedu s nákladákem plným cihel, dlažebních desek, které jsem ukradl v Červeném Kostelci v ulici, kde jsem pracoval.

Já už byl odsouzený z toho Raušera a za to napadení, výkon trestu jsem měl mít z volný nohy, byl jsem ještě venku a chtěl jsem ten nástup posunout – máma mi umírala, měla metastázi. Měl jsem lékařské potvrzení, že to tak je, a šel jsem s tím na soud, aby mě výkon trestu odročili, abych mohl být do poslední chvíle s mámou.

Vylezl jsem v Náchodě z autobusu a tam už na mě čekali fízlové. Sklapli mě, vzali mě na okresní prokuraturu, kde mně prokurátor Olšar oznámil, že jsem kradl – to mělo být to auto, kde za svědky byli ti estébáci Adámek a Kmoch. Já řekl, že to je blbost. Zavolali si mého šéfa, a ten taky řekl, že to je blbost. Oni si akorát zjistili, že to auto má můj švára, já v něm ale nikdy neseděl. Měl jsem minimálně tři svědky, že jsem v tu inkriminovanou dobu byl jinde, a vyhlásil jsem hladovku.

V té době, jestli si vzpomínáš, běžela celorepubliková hladovka, dvoudenní, za politické vězně, která běžela po celé Evropě. Já zrovna dojížděl tu dvoudenní hladovku, tak jsem toho využil – jestli mě nepustí, vyhlásím hladovku.

Odvezli mě do hradecký vazby, dali mě na samotku, jako hladovkáře, a já tu hladovku držel čtyři neb pět dní. Každý den jsem byl v jiné cele, každá byla v dezolátním stavu, já ji uklidil a oni mě šoupli zase jinam. Každý den u doktora, odběry krve

a moči – měli strach z Wonky, bylo to ne-dávno, co Pavel umřel, a Pitaš nebyl už tak neznámý jak v tom 85. roce.

Pak za mnou přišel vychovatel, a to jsem se opravdu utvrdil v tom, že to jsou svině, a povídá, když si vezmete snídani, tak vám přešleme trest a odpoledne pojedete rozloučit se s matkou.

Ted tam sedíš, v cele, a říkáš si, ty vole, jsou to kurvy, nesmíš jim věřit, nedodrží jediný slovo, a druhý hlas ti říká, vzdýt to jsou taky lidi, vědí, že ti máma umírá. Musím si to jídlo vzít, protože to bych si nikdy neodpustil, že jsem věděl, že máma umírá a já nic neudělal pro to, abych se jí mohl rozloučit.

Takže jsem se nažral. Oni odpoledne skutečně přišli, povídají, tak si sbalte věci a odvezte mě do Ostrova nad Ohří. Máma mi umřela, aniž bych ji viděl.

Svině.

Zkoušel jsem, aby mě pustili aspoň na pohřeb. Dělal jsem na lísu a plnil jsem normy na sto deset, na sto dvacet procent. Tam byli muklové, kteří si cvakali prsty, že tu práci nemohli vydržet. Já jim ale nechtl dát sebeběsný záminku, aby mně nemohli říct – podívejte se, neplníte normy, nepojedete nikam.

Přišlo parte, potvrzení od úřadu, že to tak je, žena jim psala, já je žádal, vychovatel k tomu dal kladný stanovisko a z Prahy přišlo: Ne.

Mámu pohřbili beze mě, a pak už se mnou nikdo nehnul – sral jsem na ně, držel jsem hladovku, byl jsem na díře. Máma umřela v říjnu a za pár dní to celé spadlo.

Byla generální stávka, 27. listopadu, od dvanácti do dvou, já si vyrobil trikolóru a napsal jsem řediteli věznic, že se považuju za nespravedlivě odsouzeného a jako signatář Charty 77 se připojuju ke stávce v NVÚ Ostrov nad Ohří. Přesně ve dvanáct jsem vypnul lis, za mnou stáli dva bachaři a rovnou mě vzali k řediteli, který mě voflastroval dírou. Jenže já tam byl stova pár hodin a přišel za mnou – už to bylo jasny.

Sráč.

Jo, šlo o to, abych je prý nepomlouval, zdravotnictví, který tam bylo pekelný, a tak dále. Husák nás musel pustit a já se stal předsedou prosvědkové komise věznic v Zacléři a v Hradci. Takže jsem si vytáhl toho, který mně řekl, najezte se a odpoledne půjdete ven. Zeptal jsem se ho, jestli si pamatuje na vězní jménem Stanislav Pitaš.

„Ne, vůbec.“ To bylo tři měsíce poté.

Zmrd. – Co práskač?

Když se podívám třeba na fotky tady z té mé první svatby, tak to je žalostnej pohled – tam je tak třetina kamarádů, kteří práskali. Šílený.

Ženíl jsem se v roce 1987, měl jsem za svědka Olgu Havlovou a moje žena svého nejlepšího kamaráda ze Skalice, nějakého Ládu Hrušku, výtvarníka. Takže na ty fotce stojíme my, za námi Olga Havlová, manželka předního českého disidenta, a vedle Láda Hruška – největší agent StB v královéhradeckém kraji.

Mimochodem jeho dcera Eva Hrušková, žena herce Přeučila, byla asi před třemi roky v 13. komnatě, kde mluvíla o svém otci, že se oběsil proto, že měl jemnou duši. Myslel jsem, že se poseru vzteky. Taky jsem do ČT napsal, dodnes mi neodpověděli. A já opakuju to, co jsem do té televize napsal: Láda Hruška neměl žádnou duši a byl to obyčejný práskač, který díky tomu, že ho žralo svědomí, propad chlastu.

Fotky z té svatby jsem neměl dlouho. Láda Hruška tam měl fotit, nebylo to, Jarda Janeček, krycí jméno Karel, to byl profesionální fotograf, ten mi taky nic neudělal.

Nemohli, dělali to pro úřady.

Jo. Podobně jako film, kterej se tam točil a kterej jsem pak po listopadu našel v trezoru u estébáků. Taky mi pořad vybírali poštu ze schránky, tak mi na Hradeckém poradili, abych si našel nějakého spolehlivého souseda a nechal si posílat poštu na něj.

Tak jsem si našel Mirka Debnára tady z Otovic, který mi byl sympatický tím, že se jednou pohlédl do německé uniformy a přišel do hospody namalovaný jako fuhrer a na ty místní zahajoval – ne že bych byl nácek, ale ten vtip se mně líbil.

Takže jsme spolu pochlastávali, když potřeboval pomoci, tak jsem mu pomohl a on zase mně. Nechal jsem si tedy poštu posílat k němu, pak to ale nějak drhlo, nechodilo všechno, jak mělo chodit. A samozřejmě z Mirka Debnára se vyklabal agent krycí jméno Maxim.

Oni ho tenkrát nevyšetřovali za ten fůrek s Hitlerem?

Já tomu moc nevěnoval pozornost. Sebrali ho, pak ho pustili a on říkal, že dostal podmínku – nikdo to ale nikde nezjistoval. Pak se ale začaly objevovat hlasy, abych si dal na něj pozornost. V Otovicích někdo zavraždil chlapa, hodil ho do řeky a říkalo se, že v tom měl prsty tenhle Debnár. Do dneška, což mi vůbec nejde do hlavy, z něj mají lidé v Otovicích strach. Z těch nejbližších kamarádů se na seznamech neobjevil nikdo, ale jinak jich bylo hodně.

Jak to bylo s tím Hruškou?

Láda Hruška začal v 60. letech, kdy to bylo trochu volnější, fotit akty. Sklouzlo se to k pornu a šel za to sedět – ještě s jedním chlapíkem, Štěpánkem se myslím jmenoval. Láda Hruška ovšem šel podstatně dřív domů než Štěpánek, který buď v tom

dokončení na straně VI

Mašina: Jednou nohou

srpen – září 1984

Alkohol

Dračí dech ze sklenice vzlíná
duch starého a zlého džina
zase se přissál žhavými chapadly
já po něm
on po mě
oba jsme posedlí
nevinně dřímá na dně plné číše
vkrádá se pomalu
měkce a tiše
hle, už mě uchvátil
už zase jedu
chlípná ústa zas mám plná jedu
oplzlá slova dští oheň a síru
nenávisť
agrese
jsem v jednom víru

Ráno se probouzím
vydychlá
splasklá
hlava mi třesí
jsem jen prázdná maska
můj starý přítel mne zase procvičil
zase mi nenasadil podobu opičí
moci ho ztrestat
ovládnout
zničit
v tom velkém umění je třeba se cvičit

N E B U D U P Í T !!!

/JAK DLOUHO?/

Xxx xxx xxx

Malátná svíce bliká do šera
líně se plazí tvá samota
blíž a blíž
má chlupatá chapadla

bzukot much
pištění myši
hudba prázdnoty

Duše je vyplněná
oplzle křičí cizí jména

LÁSKO – zní jako šlehnutí bičem
NĚHO – ach promiň nevím o ničem
TOUHO – to slovo odmítám znát

slyšíš, já Nemám tě rád!

STÍNY

Stínový večer
ze stínů usitý

stínové kapky
stínového deště

stínové lásky
stínového světa

stíny minulosti
co za tebou létá

stínové hry
a stále křičíš ještě

stínový život ti padne
jak ulitý

Xxx xxx xxx

Zvony mé duše
zní hluše

Xxx xxx xxx

Hlavu zdi jsem prorazila
a do bahna se zaryla

Duše tvoje zavilá
na pranyř mne přibila

Sklízela a nesila
láska moje zpozdlá
Do pasti se chytla
proto se dnes opila

xxx

Kytaru do rukou vzal
Ale teď prázdně mi zní
Rezavé struny napínal
Emulzi citu pil z číše neplodných dní
Laskavec a bolehlav duše

Vlažně se usmíval
Aznávur jepičích citů
Líně své songy hrál
Extázi pohrdal
Náhodný poutník mých nálad
Tulákem přál si být
A přece se nechával spoutat

xxx

Můj svět sentimentů
Andělé a děti a světcí
Růže les vodopády
Cizinec ve městě citů
Euforie i pády
Láska mi zůstala
Ach můj Bože

xxx

Jsem svědkem tvou radosti
Akélo – šedý vlku
Nesmrtelný

Pokora i pýcha rvou tvé srdce
Rozum a láska jím zmítají
I naděje žena děti
Nic nemáš pro sebe
Cep by ti slušel víc než kosa

Xxx xxx xxx

Jsem přepelněná
přetékám

Jsem zaskočená
utíkám

Vrací se vše
co mám za sebou
dobře mi tak

Spi sladce poklade
dnes už tě nikdo nekrade
ach jo

Xxx xxx xxx

A co ty, slunce,
tys tomu snad uvěřilo

A co ty, řeko,
ty tomu vážně taky věříš

Že sny padají do propasti
a tam je požirají hadi

V konspativním bytě v Lomu u Mostu připravujeme vydání okna č. 5, 1981

foto: -fš-

Xxx xxx xxx

Zavrhnul jsi můj svět
prý že máš lepší
ve kterém je miň nářků

Po ránu rosu v dlaních mít
nic neztráčet
nic netvořit
do snů ukolíbaný svět divů

Najdi mi smích
a otevřené dveře
a dětské urce v rukou tvých

Najdi mi píseň
zpívanou dvojhlasem
najdi mi moje nebe

xxx

Fousy mne škrábou po tvářích
Ruce mne hnětou těžce
Alkohol tady nezárí
Něha tu chybí
Touha zazděná v hrobce
Ideál zakopaný
Šeptá mi vážně ten hlas
Emoce vybuchují jak vztekli psi
Kde je moje místo

Sám a sám bojuje s draky
Tak ještě jeden sen
Á – to jsem se vzbouřila
Raději sama
Exploze manželství
Které nebylo naplněno

Xxx xxx xxx

Tvé letmé pohazení
se ve mně rozeznělo

Ta hebkost krásných dlaní
jež hladily mé tělo

Máš v sobě tolik něhy
že je to až k pláči

Lásko
proč před námi jsou sněhy
a proč žijem jako spáči

KYTARA

Hromádka dříví na podpal
to je všechno cos mí dal

Xxx xxx xxx

Vymetu ze sebe všechno smetí
vyblýskám se do čista
vyženu ze sebe lásku
chci se zbavit prokletí

Obeženu svou duši
dvoumetrovým plotem
aby z ní už nikdo nemohl krást
srdce si obalím ostnatým drátem

Pro žádný slzy nebudu už nikdy doma
zůstanu hluchá slepá nevědomá
už nikdy na tebe nebudu mít čas

Xxx xxx xxx

O prázdnou zeď se třísť
moje duše
a páli to jak jed

Kam jsi zmizel
řekni mi tuláku
na které hvězdy leží smilování

JÁ – rozložená na atomy
Drcená okovanými botama touhy
JÁ – loutka prázdná odhozená

Kde se mám zachytit
když ne ve tvém srdci

Ujízďím nocí
taxíkem pokorení

Tvé šílené oči mne pronásledují
a tak po nich mrskám prázdné skleničky

Pane vrchní ještě jeden rum
ještě jeden
ještě další
ještě
v alkoholu je prý zapomení

Bílá chladná zeď
a na ní tvé šílené oči
obešené na oprátce snů

Svět bez lásky mne svírá
ledovou dlaní

Kde ještě ve mně něco žije
co není otrávenou pouští

Tvé šílené oči svítí žluté
na prázdné bílé zdi
o niž se třísť
moje duše

V depu je prázdné místo

Nová epidemie smrti překryje tu bývalou. Myslím, že letos v březnu jsme byli ještě zkoprnějí hrůzou z toho, kolik přátel v roce 2011 zemřelo, a tak jsme úplně zapomněli, že uplynulo právě deset let, co do overgroundu odjela bez pískání a syčení Mašina, tedy Marcela, někdy také Máša, rozená Pinterová, která si po naší svatbě vzala jméno Stárková. A byl jsem rád, že si ho nechala i potom, co jsme se v klidu rozešli a zůstali už navždy přáteli.

Než jsem začal psát tenhle článek, zkusil jsem na netu wikipedii, ale jak zjišťuji, ještě se nenašel nikdo, kdo by tam heslo Marcela Stárková umístil. Takže nejprve wikipedická data. Narodila se 5. září 1952, kde, to už nevím, ale dětství a mládí prožívala v Netolicích v Slepčích horách v učitelské rodině. Po roce 1968 upadl její otec u bolševiků v nemilost, a tak bylo jasné, že vysokoškolské studium nepřipadá v úvahu.

A tak Mašina vyjela do světa (tenkrát se jí ještě neřikalo Mašina), nejprve do Českých Budějovic. Podle jejího naturelu se samozřejmě nejdřív skamarádila s budějovickými máničkami, se kterými mimo jiné chodila poslouchat muziku a získávat informace o hudební scéně k Jiřímu Gansovi (ten za to dostal patnáct let do Valdic, protože jeho zdrojem byla americká ambasáda – tenhle příběh by si také zasloužil zpracovat). Významným bodem v jejím životě se staly tzv. Budějovické události – zamýšlený koncert Plastiků a DG 307 v Rudolfově v hospodě Amerika, brutálně rozehnaný bezpečnostními složkami. Sama o tom napsala jako o svém prožitém. Šli se tam lidé z celé republiky a v té chvíli setkání bylo cítit něco, co právě tyhle lidi odlišovalo od zbytku společnosti, co je drželo pohromadě a co dávalo smysl tomu, že se scházejí. Myslím, že to tam cítili všichni, někteří už opakovaně, ale Mašina píše, že to u ní bylo poprvé. No to jsem se od wikipedie hodně odchýlil.

Po 30. březnu 1974 se na Marcelu Pinterovou zaměřila budějovická StB. Měli pocit, že by byla šance ji zlomit ke spolupráci. Když to jed-

noznačně odmítla, začala standardní šikana – vyhazovy z práce, pouliční kontroly atd. V následujícím roce to řešila odchodem do Prahy. Zapadla naplno do androšské buňky kolem hospody U Kaple. Žila s Frantou Novákem Hrobníkem (mimořádně v Břevnově, dva baráky od Števícha). Tady taky dostala přezdívku. Všechny ty roztrhaný džiny spřátelených mániček totiž uměla spravit, záplatovat atd. A to dělala na staré singrovce, za kterou tím pádem trávila hojně času šlapáním a tak se jí ujala přezdívka Mašina.

Velký dojem na ni udělal koncert Plastiků v Klukovicích 28. prosince 1975, viděla je poprvé. Rok 1976 prožívala už naplno ve znamení zavírání a soudů a začátkem následujícího roku podepsala Chartu 77. StB ji pak vedla jako „nepřátelskou osobu“ pod krycím jménem Tera. Začala doba baráků. Skupina lidí kolem Honzy Veláta dala dohromady peníze (Mašina 5000 Kčs) a koupili starý hostinec v Kerharticích se solidním sálem v prvním patře. Shodou náhod tam Mašina byla poprvé až při koncertě Plastiků *Co znamená vésti koně* a pak už nikdy. „Neznámý pachatel“ barák zapálil. Když se to dozvěděla, dostala záchat smíchu z toho, že vstupenka na Plasty ji vlastně stála těch 5000 (dnes by to bylo asi 50 tisíc).

Naproti tomu se Mašina hodně pohybovala na baráku u svých starých známých z Budějovic, kteří mezi tím koupili a opravili dům v Krašovicích (je tam zachycena například na filmu z koncertu Váťkovy skupiny Dóm). Teď vstupuju do děje já. Jednou byl nějaký koncert na Nové Visce (asi na jaře 1979), Mašina tam přijela a už neodjela. Úplně zapadla do naší komuny, spolupodílela se na vydávání *Vokna* (v čísle 3 má článek proti vystěhovávání). Když bylo jasné, že bude Viska vyvlastněna, fofrem jsme se vzali, mimo jiné také proto, že jsme potřebovali novomanželskou půjčku 30 000 Kč na nákup dalšího baráku. Vydržela se mnou až do úplného konce

Visky, kdy už jsme tam byli jenom tři – my dva a Kostúr. a přesto na nás přijeli hasiči s vodním dělem.

Zapomněl jsem napsat, jak celé ty dva roky, co žila na Visce, jezdila pilně na zkoušky skupiny Obludky, ve které hrála (myslím, že na housle). Na podzim 1981 mě zavřeli (dva a půl roku jsem seděl), a tak jsem kromě dvou návštěv, na kterých byla, vídal už jen její rukopis. Na výstup mě přijela vyzvednout, ale už ten večer jsme zjistili, že náš vztah skončil. Mašina žila v Mastřovicích na baráku u Honzy Prince a měla už nějakého jiného chlapa. Květa Princová mi říkala, že to byla velká láska.

Mašina se pak přestěhovala do Prahy do Karlína, kde dost psala. Myslím, že většina jejích básní spatřila světlo světa právě tam. Po plyšáku začala pomáhat uprchlíkům (zuřila válka v bývalé Jugoslávii), byla ředitelkou uprchlického tábora a plně se té práci věnovala. Ještě jsem zapomněl epizodu, kdy bydlela u Magora na baráku v Kostelním Vydří s Jardou Vrátným (taky velká láska), který se tam zabil v autě.

V roce 2001 vydal Erik Frič v nakladatelství Vetus Via její první a poslední sbírku básní *Mašina na vedlejší koleji*. Když jsme se téhož roku loučili s Mejlou Hlavsovou na koncertu v Akropoli, oznámila tam Mašina veřejně, že má taky rakovinu. Zemřela rok na to v noci z 9. na 10. března 2002. Dokud byla na Žižkově vinárna Platónská jeskyňka u Benýška, každý rok v březnu jsme tam z podnětu Hanky Maškové – Šálkové pořádali večer Mašiny básně. Obvykle je recitoval Magor – taky jeden z jejích milenců. Ale v nebi jsou prý duše bezpohlavní, tak si tam teď aspoň spolu recitují.

Teď, když jsem zmínil Magora, napadá mě příhoda. Seděli jsme s Londýnem (Zdeněk Vokatý) v backstage trutnovského festivalu, přišel Magor a dopil dvě piva, která stála na našem stole. Přesto, že nebyla naše, řekli jsme mu: „Ty nejenom, že dojíždíš naše piva, ale i ženy.“

No, s tímhle by mně asi z wikipedie hnali, *Babylon* to snad snese. Petr Placák mě nabádal, abych uvedl nějakou veselou historku, nejde to, mám oči plný slz.

Dopisy tetičce

Ivan Martin Jirous

Krátké vzpomínání na Ivana Jirouse

S Ivanovým jménem jsem se poprvé setkala v dávné minulosti prostřednictvím jeho bratrance/mého muže/ – Jiřího Padrty. Široké příbuzenstvo se tehdy často scházivalo na statku Ivanova strýce Františka Jirouse, aby pomohli pracovat na polích, hlavně o žních. Tehdy Jiří Padrta s vidlema v ruce a s oroseným čelem pozoroval z vikýře seníku malého Ivánka jak neúnavně jezdí po dvoře na psovi a nepřetržitě zlobí.“ Tehdy jsem mu záviděl i nezavídel jeho jízdu“, říká Jiří Padrta. Možná, že už tehdy předznamenaná Ivanova životní dráha (jízda na velkém nebezpečném psu). Přibližně v období jeho dospívání jsme shodou okolností žili s ním v těsné blízkosti, a tak se vytvářela příležitost vzájemně se ovlivňovat vším možným a hlavně taky literaturou, poezií a literaturou odbornou, ze strany jeho bratrance J.P. Je na co vzpomínat. Vzájemné působení bylo velmi úrodné, zábavné i bohaté a hlavně taky smysluplné. Kontakt s pozoruhodnými lidmi, bylo to víc než pěkné. Mé vzpomínky na tu dobu jsou ty nejlepší a taky hodně humorné, ale v současné době jsou uzamčeny jen v mé hlavě. Po těžkém onemocnění Jiřího Padrty jsme oboustranně a pozvolna přerušili s Ivanem kontakt, nevládali jsme příliš rušný a náročný život. Tehdy jsme vykořili každý svou cestou. Na Ivánka vzpomínám jako na citlivého, bystrého a tak trochu plachého kluka, který se uměl tak hezky červenat. Měli jsme ho moc rádi a tehdy to bylo určité vzájemné.

Lida Padrtová

tetičko,

posílám ti toho holana, abys měla prezenty aman-tum (stejně seš koneckonců chudák, jak to máš všechno podělit). Eště to není celý, chybí ta Zuzana v lázni, Zuzka jí dostane až doví kdy. A teď tady sedím a popisuju Zámek, přivez sem si z Humpolce stroj a je půl druhý v noci a já spát nepudu rači se dám na vojnu (což mě za rok stejně čeká) páč du ve štyry ráno topit a mě to nestojí za to. Přivez sem si sem madonku co mám z jedny vsi vod nás, možná že ti o ní Zorka říkala, je strašně krásná, zvlášť teď v noci a začínám mít strach, že eště začnu věřit v Boha – a vlastně kdo ví, jestli by to nebylo lepší, člověk by tak měl aspoň nějakou jistotu a takle má hovno, jediné, co mu zbývá, je popisovat Zámek a divit se přitom, proč vlastně.

Jinak se ptáš, jak se vcelku mám, no tak myslím, že by to těžko mohlo bejt horší, nebo snad mohlo, ale tohle je zatím nejvíc co se mám špatně. Možná, že si vzpomeneš, jak jsem ti povídal o tý dívce, co sem se s ní seznámil na festivalu na Lipnici a pak zmizela, tak sem po ní od té doby usilovně pátral a našel jsem jí – dělá tady v Brodě. Čili jsem jí vyhledal a mluvil s ní, myslím, že je to skutečně rarita mezi dívkami, dá se s ní mluvit tak, že se málo mluví nebo vůbec a říká se víc, než s jiným prokecaš za tři dny, zkrátka se domní-vám, že je to dívka, kterou by stálo za to hledat dyl neč tři měsíce, a když jsem jí pak navrhl, abychom se zase sešli, tak to odmítla a říkala, že by to mohlo blbě dopadnout. V tom má bezpochyby pravdu, i když s ní mluvím, tak mám pocit, že by to muselo dopadnout blbě, ale to snad přece jen nemůže být důvod, nakonec všechno dopadá blbě a co může být horší než to, jak je to teď. Přitom vím od člověka, jehož pomocí jsem jí našel, že jsem se jí líbil a že nechodí s žádným klukem a ani neudrůže s klukama žádný styky. Snad je možné, že vidí dál než já a mnohem konkrétněji, jak blbě by to mohlo dopadnout. Tys říkala, tetičko, že byla většinou zamilovaná nešťastná a že to bylo pěkný, ale jestli je tohle pěkný, tak už nevím, já teď žiju ve stavu vona tam je a zas tam není na vlastní osobě, což je snad zajímavý a jistě se z toho dá hodně poznat a snad i vytěžít, ale pěkný to není, to rozhodně ne. Všechny knížky a filmy a řeči o bezvýhodnosti jsou fajn, dyž se čtou a dyž víme, že to tak náč je, ale poznat to na vlastní kůži stojí zatraceně za moc hoven. A přitom by to pro mně nemělo bejt nic nového, dyž sem psal tu povídku o člověkvětniči, tam to přece je, ale namlouvám sem si (a dosud si namlouvám, kupodivu), že to tak nemusí dopadnout vždycky, jsou snad přece i výjimky, nebo nejsou?

Přirozeně, že jsem se dosud nevzdal, zkusím k ní proniknout jinými cestami, třeba i za cenu toho, že

budu směšný, ostatně je v tomhle vůbec nějaká hra-nice mezi vážným a směšným?

Jaks mi poslala to povídání z toho Španěla, to mi s tím docela pěkně harmonuje, je to tedy to, co vim celkem dost dlouho, ale přesně a pěkně napsaný. Taky sem už přečet Stepního vlka, je to moc pěkná knížka, zahrňoval to teda skutečně nákej troglodyt, tu knížku tím ovšem zmařit nemoh. Ale to, vo co tam taky de, totiž co příležitostí člověk za život zahodí tím, že nic nepodniká, to víme, ale není tam odpověď na to, proč člověk nejedná tak, jak by měl, a co mu brání v tom, aby tak jednal, že je jak svázanej a dyž se rozhodující věci pro něj nejdůležitější, většinou stojí pár kroků stranou a čumí jak vůl a ví, že čumí jak vůl? A jestli takhle po troškách prosírá celej život, tak snad skutečně zbejvá jen přece, ale pro koho, a k čemu? Je to jistě lepší než jen ležet a kopat se do pr-dele, ale copak tady nejsou jiný možnosti, než si furt vybírat ze dvou hoven to, který mñ smrdí?

Ale jak je tady ještě ta naděje, jak se o ní pojed-nává ve Švejkovi, vo tom pověšeným Janečkovi, co třetí den nato dostal milost, nezbyvá mi než doufat, že se mnou bude naloženo podobně, a co bych si mohl přát víc.

Taky ti posílám písničku, co sem napsal. Lidovou písničku. Jinak tetičko připomeň, prosímtě, Jirkovi, aby vo-tiskli tomu mýmu kamarádčickovi tu fotku, chtějí-li jí votisknout. A eslis mi udála tu červenou šálu, tak mi jí pošli třeba po Zorce, nechť vypadám trošku k světu a mladě, bujaře a šťastně. Adresu mám do Brodu Jiskra, tiskařské závody, provoz Havlíčkův Brod, ulici teď nevím tak jí napíšu dozadu na balík, tak se pak podívej na vobal. Ačkoliv von to není žádný balík (já sem sám balík). Tetička není balík. Všechno lítá, co peří má. Anděl lítá. Já v tom lítám.

Iřánek

H. Brod 10.10.62

tetičko,

tak už máme po svátcích; doufám, žeš je užila ne příliš v znamení obžerství a pokud možno radostně. Na Silvestra nepřijedu. Pokud jsem mohl vypátrat, tak ta dívka řekla na ten dopis, že zatím odpovídat nebude a zdá se, že zatím (nebo spíš furt) neodpo-vídá. Ale celkem můžu už teď docela klidně říct, že je mi vlastně velice fajn. Je to myslím přesně tak, jak to říkáš pan Unamuno, že totiž „Láska nám nedává jiného štěstí než štěstí lásky samé“ její tragickou

útechou nejisté naděje.“ Bylo úplně fantastický, dyž sem popisoval Zámek, jak se mně neustále dotýkal osud K., a to nejen to, co je pod jeho jedním, ale i přímo jedním samé a jeho snaha proniknout do Zámku, a jeho vědomí překážek, které má v cestě, když říká: je pro mě velice špatné, že mám jen tak-ového posla jako jsi ty, Barnabáš. Já mám taky tak mizerný posly. Ale myslím, že můžu říct, že chápu Zámek dost dobře, líp než si asi myslíš. Kdysi jsem měl za to, že v tědletěch věcech, jako jsou existenci-alisti a Kafka a podobný bejkárny, nejni naděje, ale teď vidím, co je tam naděje, je možno říct spousta naděje, ba naděje prdele tří. A zdá se mi, že není rozdíl mezi tím, co píše pan Unamuno a co třeba existencialisti; možná, že to první je mystika a to druhý ne, nebo že to má spoustu jinejch odlišností, který třeba nevidím, ale jsem přesvědčen, že všichni směřují odlišnými prostředky k stejnému cíli – v tom, co je za tím, se vždycky scházejí. A ať všech-no vypadá sebe huř, jsme přímo obklopeni nadějí.

Jinak se učim německy a taky trochu študuju. Řekla mi tuhle jedna stará pani, že dyž se něco nedodělá, tak se rozejdou námluvy; a já jsem nedodělal tolik věcí.

Dybys tetičko někdy mluvila s Kamilem, tak mu

prosímtě řekni, jestli by mi půjčil výbor z Eluarda a

Veřejnou růži, viděl jsem to u něho v Lounech.

Měj se tetičko aspoň jako dosud; tady ti nakres-
lim kuře:

Ivan

H. Brod 27.XII.1962

* Unamuno – Miguel de Unamuno – 1864-1936 – španělský spisovatel a filozof
** Veřejná růže – La Rose Publique – básnická sbírka P.Eluarda z r. 1934

tetičko,

spal jsem na dnešek nepřetržitě asi šestnáct hodin (byl jsem doma) a zdál se mi krásnej sen. Chodil jsem s dívkou, s kterou sem chodil loni (do léta); šli jsme spolu po ulici a věděli jsme, že jsme spolu chodili už předtím – to bylo vůbec to hlavní, co jsme si uvědomovali – ale chovali jsme se přesto tak, jakoby všechno začalo úplně znova: vztah s tím vším příjemným i nepříjemným, jakobychom nebyli poučení tím, co předcházelo. Ale právě to, co jsme oba nepochybně věděli, o vše /přeskrtnuto/ všechny ty průsery, který přijdou a to, jak špatně to skončí, bylo to hlavní, co nám dodávalo jakousi jistotu; a náš vztah byl nesmírně blízký, tak jak ve skutečnosti nikdy nebyl. Zdá se mi, že podobně se chováme, nebo je nutno se chovat i ve skutečnosti; je tomu tak, myslím i s tím věděním. Musím se cho-vat, jako by to vědění bylo nesmírně důležité (a ono jistě je), a to, že přesto vím, že vlastně není (a ono jistě není), mi může jediné dopomocť k jeho přijí-mání v míře co největší. Ty jistě chápeš o co mi asi tak jde. Děkuju ti za dopis, opět poněkud přispěl k zdeformování mého psychična – ale Jirka nemusí mít nejmenších obav; teď už dou věci ve mně asi stejně svou cestou a ty už můžeš jen potvrzovat, že správnou, vrátit se to na žádný pád nedá.

Jednou v létě sem to Jirkovi říkal, že se mi zdá, že je to chyba, když u vás poslouchám ty řeči, že je mezitím spousta let, a že bych měl spíš prodělat normální vývoj jako třeba jiný lidi v mym věku, a Jirka říkal, že je to dobře, když si mladý lidi nejsou moc sichr. No, takže sem ho vlastně „varoval“ dřív, sichr si nejsem a je to tedy v nejlepším pořádku. Ale vlastně ty jistoty, který sem získal skrz to ne-sichr, jsou, zdá se, o pozná-ní pevnější než ty, který mají jiní. Rozhodně nikomu nezavídím, jak je na tom. (Jaks mi jednou psala, – von se posere každěj.) Dověděl sem se, že o mě někdo řekl,

že mu připadám nákej přezilej. Von to asi myslel jinak, ale není to příliš nepřesnej termín. Stačí když pozor-uju lidi mého věku, jak vymikají v „umění milovat“, zdá se mi, že je to rozdíl slušný řádky let, která leží mezi náma. Ale znova říkám, že nikomu nezavídím. (Vždyť jak řekl Chuang-Tse: Jediné štěstí není štěstí). Jsem, tetičko, ohromně rád, když od tebe dostanu dopis. Máš zvláštní schopnost přesně rozeznat na dálku (náš vztah vůbec začíná nabývat zvláštního charakteru „na dálku“) moje stavy a co je pro mně zrovna užitečné. Buď tedy na stráž (a to nejen v mém případě), neboť jeden musí bdít, říkají, jeden tu musí být. Mám pro tebe bezvadnej růžovej smeták, až pojedou do Prahy, tak ho vezmu sebou.

Spi sladce

H. Brod 19.2.1963

tetičko,

nemusím ti snad ani říkat, jakou mám radost ze sou-hlasu sl. Linhartové, a jak si vážim toho, že budu smět její dílo opsat. Je neuvěřitelné, jak je skromná, že ji překvapuje, že by snad její knížky mohly být k něčemu dobré – Psalas mi, že jsem zatím snad jediný čtenář, který se jejich věcí nebojí, a je nás víc; tak jako já to čte Zorka, kamarádček a potom ta dívka, které posílám knížky a s kterou si píšu. Byl jsem u ní teď v Pardubi-cích, poslal jsem jí Meziprůzkum a mluvili jsme o tom. Celkem lze říct, že to čtete s úžasem, a jsou-li pociety, které při tom máme, blízko strachu, pak je to strach, který bych nazval vznešený. To dílo je nepochybně zá-zrak a ona snad skutečně není z tohoto světa.

Vůbec tuatam přemýšlím o tom, co jsme my, o kterých tvrdím, že se neobjíme třeba těch spisů sl. V. L., za podivnou generaci. Snad to ani není ge-nerační, možná, že ostatní lidé našeho věku taková nejsou. Ale čtete docela klidně toho Maeterlincka a to všechno, o čem se obvyčnó domnívá, že mi to kurví psychično; je snad možné – ale je to velmi nepřesné – že jsme, jak tuším kdysi řekl F. Šmejkal – odchova-ní absurditou – a to patrně víc než kdo jiný (vždyť on sám v ní patrně zůstal); alespoň pokud něco vím o Zorce, kamarádčickovi i té dívce, každý dostal na prdel důkladným způsobem a odtamtud pak nevede buď cesta vůbec nebo tam, kam se obracíme. S tou dívkou jsem o tom mluvil a došli jsme k tomu, že ze všeho nejvíc se lidé bojí pravdy; a ona říká – můžeš s někým mluvit bůhvíjak dlouho o všem a pak stačí čtvrt hodiny, kdy mluvíš o pravdě a je konec.

Zdalo by se opravdu, že potom těch, kdo o ní mluví, nezbyvá než žít v Jámě – ale není snad třeba, aby mi bylo například tebe líto. Na první pohled ano, ale daleko spíš by nám mělo být líto těch, kteří tě obklopují a těch, kdo obklopují ostatní žijící v Já-mách; proč se tak bojí pravdy, zvláště když vědí, že ani vně ní se neubrání průserům.

Poslední dobou se mě zase začíná dotýkat více než jindy otázka dorozumění mezi lidmi – a věřím v něj, to jest v dorozumění třeba jen mezi malým množstvím, zvláště když jeho intenzitu to množství snadno nahradí. Můžu dnes říct, že znám několik málo lidí, mezi které patříš především, s kterými se mohu dorozumět, a jsem tomu nesmírně rád. V podstatě není jednotlivec výlučnó záležitost, jak jsem se kdysi domníval, existuje něco, co spojuje určité skupiny lidí, a, jak říkáš, jde jenom o to roze-znat to v tom bordelu.

Ale jinak – mimo toto dorozumění – jsem nejra-ději zcela sám; musel jsem si znova přiznat, že to, co se obvykle považuje za jakousi možnost záchranu, chodit s dívkou, kterou nemám rád a o které vím, že není žádná „duchovno“ (a je naprostá bilbost,

dokončení na protější straně

Necítím se být napraven

Dopis IMž z posledního vězení

Ivan Jirous
nar. 23.9.1944
PP – 10
471 27 NVÚ Stráž pod Ralskem

Milý pane doktore,
6. července tr. jsem po návratu z Prahy obdržel Váš dopis z 20. 6. Odpovídám na něj teprve nyní, napřed jsem musel napsat odůvod-nění stížnosti proti usnesení senátu, abych Vám je mohl současně poslat. Trvalo mi to tak dlouho, protože v podobných záležitostech koresponduji k smrti nerad (naproti tomu napsat Vám mi působí potěšení). Omluvte tedy prosím moji opožděnou reakci – ovšem nebezpečí z prodlení nehrozí, jelikož o podmíněné propuštění z výkonu trestu žádat nemíním.

Jestliže Vám přesto posílám podepsanou plnou moc, je to proto, že Vás chci poprosit, abyste mne zastupoval v eventálních jednáních ve věci, kvůli které jsem byl v Praze. V příloze Vám posílám všechny písem-nosti, které se toho týkají – nyní Vám stručně popíšu, co se při veřejném zasedání odehrálo. Ta dvě usnesení z 31.5.1989, která přikládám (č.1 a č.2 – pro přehlednost jsem přílohy očísloval), mi byla předána para-lelně se záležitostí, která se projednávala. Podal jsem stížnost hned do protokolu a nyní jsem ji odůvodnil (kopie č.3). Při veřejném zasedání (vyrozumění č. 4) se jednalo o zabavené aparatuře z procesu z r. 1976. List, který přikládám (č. 5), mně byl předán dr. Zateckým jaksi neofici-álně pro moji informaci, oč se vlastně jedná. Okresní prokurátor navrhoval zabránění těchto věcí. Bezprostředně před jednáním jsem se v soud-ní síni setkal s advokátkou z adv. poradny Praha – západ, představila se mi, ale jméno mi neutkvělo (tuším začínalo od „M“). Mám zato, že v ta-kovém případě paní doktorka moc velkou čest vašemu cechu nedělala. Byla úplně mimo obraz, povídala nesmysly (např. že skupina byla dost potrestána tím, že jí byla zakázána činnost – nám činnost nikdy nikdo nezakázal) – kromě toho, že se připojila k tomu, co jsem před ní řekl já. Po skončení jednání po anglicku zmizela (což dobře učinila).

Předseda senátu JUDr. Zatecký se v úvodu jednání zdůrazněním slov „cituji prosím“ a „konec citátu“ doprovázených omluvným ges-tem jakoby distancoval od znění rozsudku z r. 1976 (prospěkovaného různými „soustavně“ a „z nepřátelství k...“). Pak mne nechal pronést kratší ideologický projev, v němž jsem zdůraznil, že o žádný trestný

čin tehdy nešlo a že tudíž není důvod aparaturu zabavit. Dodal jsem (a to považuji právě za důležitější), že tehdy v r. 1976 nebylo o aparatuře jednáno ani při vyšetřování, ani se o ní nezmiňoval prokurátor, ani soud. Nebyla vůbec řešena otázka, zda se na tuto aparaturu sku-tečně při vystoupeních hrálo, nebo zda snad byla používána (a v ja-kém rozsahu) pouze při zkouškách. Já mám zato, že při vystoupeních byla používána aparatura jiná, vypůjčená od profesionálních skupin, a že tedy tato aparatura nebyla vůbec používána k páchání trestného činu (pokud bychom vůbec připustili, že byl nějaký trestný čin tehdy spáchan). Dále jsem vyslovil pochybnosti, zda je aparatura vůbec ještě soudu k dispozici (kdysi – zřejmě právě proto, že kolem ní vládlo na-prostě mlčení – jsem o tom slyšel různé pověsti).

Předseda senátu po přestávce vyhlásil, že se na aparaturu byl se-nát podívat, že existuje (dokonce se odvolával svědecky přítomné veřejnosti) a je uložena v místnosti prokuratury, kde podle vyjád-ření přítomného prokurátora překazí. Poté předseda senátu odročil jednání na neurčito s tím, že věc skutečně není tak jednoznačná, jak to viděl prokurátor v návrhu na zabránění věci. A že si k tomu účelu vyžadají na mne posudky z místa bydlíště a pracoviště. Což se mi zdá být právně zcela irrelevantní, nevím, jak by mohl právě akt, zda má být aparatura zabavena nebo ne, ovlivnit například fakt, že se některým občanům nelíbí moje vizáž (dlouhé vlasy např.). V následném rozhovoru se předseda senátu tomu, že mám svobodně povolání a že jsem měl stipendium z Oxfordu od Gxxxx History Society, smál a říkal „tam psát nebudeme“. Celkový dojem jsem měl, že se příklání k myšlence aparaturu mi vrátí.

Pane doktore, byl byste ochoten zabývat se touto věcí? Myslím, že by bylo dobře napsat soudu, aby Vás informovali o tom, co pod-nikají. Napište mi prosím, zda máte čas a chuť se věci ujmout. Po-klad budete potřebovat nějakou zálohu, napište prosím moji ženě. A když už jsem se zmínil o obnově – byl bych moc rád, kdybyste mne při ní také zastupoval. Na to by samozřejmě bylo dost času – když už to počkalo 13 let – až se vrátím z výkonu trestu. Jsem přesvědčen, že v tomto případě čas pracuje zcela zřetelně proti tehdejšímu rozsudku. Proč nechci žádat o podmíněné propuštění, o tom jsme myslím spolu již mluvili. Především se necítím být vi-nen trestným činem, za nějž jsem byl odsouzen, a tedy se necítím být ani napraven – protože prvním krokem k naprávě je pocit viny. Přeji Vám, pane doktore, všechno dobré a srdečně Vás zdravím, Váš

Ivan Jirous

Ve Stráži pod Ralskem, 20. července 1989

6 příloh:

č. 1 – usnesení Okresního soudu Praha – Západ (2 listy)

č. 2 – další usnesení Okresního soudu Praha – Západ

č. 3 – kopie stížnosti proti usnesení

č. 4 – vyrozumění o veřejném zasedání

č. 5 – list návrhu prokuratury z 15.2.1982

nečíslováno – plná moc

Viktor Karlík: Mrtvá opice, 2012, olej, vosk, plátno

Magorovo kuňkání

Rozhovor s Vitem Zavadilem o novém CD Guerilla Records

Či to byl nápad nahrát Magora na cd spolu s ptáky?

Magor za mnou přišel asi před pěti lety. Prý slyšel, že nahrávám zvuky přírody, a že ho Vláda Lábus Drápal přemluvil, aby namluvil své básně, které by byly prokládané bigbítem, Plastyky... Magorovi se to ale nezdálo, pořád to oddaloval, což mimo jiný vysvětloval i tím, že se od té muziky už nějak vzdálil – že už ho to nezajímá.

Plastici...
Ano, a že by s tím souhlasil, kdyby tam místo Plastyků byly nahrávky ptáků. Poslechl si u mě něco a úplně ho to nadchlo. Teď ale že se k těm hlasům musí vybrat básně. Když jsme se poznali blíž, řekl mi, že výběr básní nechá na mě – měly by jen souznít s určitým ptačím druhem. Má třeba několik básní o skřivánovi, tak z nich abych vybral třeba jenom jednu.

Já ale neměl žádný jeho knihy, a než mi je nanesl, tak to trvalo další tři roky.

Jednu za rok.
Tak zhruba. Nejdřív přinesl *Summu*, pak *Okuje*, pak *Rok krysy*, jak to vycházelo. Já to pak taky delší dobu vybíral a někdy kolem Vánoc 2010 jsem to měl hotový. Asi v únoru 2011 jsem ho pak náhodně potkal u Cibulky a povídám mu, co se tedy bude dít, že to mám připravený. To bylo naposled, co jsem ho viděl. Pak už nějak dostal tu žloutenku, nebo co, a nakonec mu praskly ty varixy – zkrátka už jsme se nesešli. Já se pak ozval Lábusovi a on, že to dáme dohromady. V prosinci 2011, krátce po Magorově smrti, jsme na tom začali dělat a teď to tedy vychází.

Magor ty básničky ale nenamluvil...?
To je složitý. Lábus sehnal z různých stran básně, který už byly nahrány předtím. Takže cédéčko, které tedko vychází, je sestavený ze čtyř nahrávek. Magor načel celou *Okuje*, načel cyklus *Magorovi ptáci*, potom vybraný básně, z kterých jsme tam dali jednu jako takový epilog, a navíc tam je kompletně namluvená sbírka *Úloža*, kterou měl Magor jen po nějakých papírcích. Magorův nakladatel Viktor Stoilov o ní nic neví, ale Magor jí celou namluvil Lábusovi. Takže to je takový bonus, přídavek navíc, protože to je dosud nevydaná sbírka a možná se to ani nikdy nedá dohromady.

Až se Magor celý život motal do muziky, podle mne neměl moc hudební sluch. Jak to měl s ptáky? Uměl rozeznat jejich hlasy?

To nevím, nezkoušel jsem ho. Každopádně ke mně chodil na rady. Chtěl třeba pustit puštíka a pak byl překvapený. Smysl pro zvuky ale určitě měl. Třeba má dvě básně o čejkách, v jedné je čejka pod latinským názvem Vanellus, a ty básně končí uúíí, uúíí... To je jejich přesné volání. Každopádně měl ptáky rád – a nejenom ptáky, přírodu vůbec.

Jaké druhy chtěl slyšet?
Vybíral si samozřejmě ptáky, o kterých napsal básně: puštíka, skřivana, racky – to je taková ta důležitá básně, že chce v poslední vteřině svého života slyšet křik racků nad Vltavou. Tak ty jsem mu nepustil, protože jsem je neměl nahrány – nahrál jsem je až letos, když jsme to s Lábusem připravovali. Chtěl taky kvícalo a vlašťovky, ty jsem ale taky neměl. No a do toho chtěl pustit různé žáby.

Původně se počítalo s tím, že se vydá jedno cédéčko, kde budou jednotlivé básně proložené hlasy ptáků. Jeho ale strašně nadchly zvuky kuňky žlutobříché, což je opravdu takový meditativní hlas – mám jich nahrány asi čtyři hodiny, a to když posloucháš imvré...
Změní ti to vědomí.

Úplně, naprosto. To je něco jako třeba Phil Glass, ale daleko účinnější – Glass je jen takový odvar.

Magor byl kuňkama strašně nadšený. Trošku jsme se narušili a napadlo nás – on tvrdil, že to napadlo jeho, já myslím, že to napadlo mne, trochu jsme se kolem toho hádali, ale v dobrým, pak o tom napsal básně, *půl dne jsem poslouchal s Vitem... kuňky žlutobříché...* – a napadlo nás, že bychom vydali dvojcédečko. Na to druhé by se nahrála tahta básně, to by bylo tak půl minuty, a zbylých skoro osmdesát minut by bylo těch kuňek. Představě, že tam přečte tuhle básně, všichni budou čekat další a nic dalšího nepřijde – zbylých osmdesát minut bude jenom kuňkání, se Magor hrozně chtěl. Bohužel k tomu nedošlo, protože Vláda Lábus nahrávku básně o kuňkách namluvenou Magorem nesehnal.

Měli jste vydat jenom to kuňkání, bez Magora, to by bylo úplně čistý.
No jo, přistě.

co říká Jirka, že duchovno můžeme hledat u ženy od sedmadvaceti let), není nic jiného než **poslední příkypnutí vlastního zoufalství**. A to si nepotřebuju tímto způsobem připomínat.

A zjišťuji, že téměř každý, i z „normálních“ lidí, je na tom v určitém smyslu dost zle. A že to, co se na první pohled u nich zdá počínáním, které bych jim snad i mohl závidět, kdybych ještě znal závist, je jenom pokusem nějak se zachránit, pokusem, který však podnikají v naprosté bezradnosti. Jsem na tom hůř o to, že, znaje předem tuto bezradnost, jsem nucen zříkat se výhod, které z takového počínání získávají, ale lépe o to, že se mohu předem vyvarovat zklamání.

Nyní několik administrativních záležitostí; soudím, že to, co mám teď doma od sl. V.L., můžu začít opisovat (napřed ale popíšu ten existencialismus, aby strýček neprskal); budu to dělat asi osmkrát; jde o to, jakým způsobem se to bude expedovat; pro svůj okruh něčích duší bych si chtěl nechat čtyři kusy – tj. jeden pro tu dívku v Pardubicích, za kterou naprosto ručním, že to bude v správných rukou, jeden pro kamarádka dva pro sebe se Zorkou (jeden z nich bude jako nakladatelské výstik nutnej k uložení a neztratitelný), dále jeden samozřejmě přijde slečně, čili se třemi kusy naloz dle svého bedlivého uvážení (jeden si například můžeš nechat, pokud o to budeš stát).

Dále začínám dostávat celkovou chuť na tu antologii symbolismu, tak byste se mohli se strýčkem řík o tom dohodnout a poslat mi náky materiály nebo aspoň seznam nebo co, abych měl náky rozptělení vedle opisování toho díla.

H. Brod 2.4.1963

aLido,

Byl jsem teď na tý kovbojce s Gary Cooperem, kde se zpívalo:

*Ne, nebojím se smrti, víš,
Bojím se, že mě opustíš;
Neopustěj mě, ó má milá,
stíbilas to v den svatební ...*

Byl to strašně hezký film, a je to zase to, co vím už dávno: že v podstatě je šechno nesmírně prosté; a že to, co se snad nazývá mravními kánony, jako je dobro a láska a nevim co ještě, je skutečně dáno a trvá od věků; a že není nutné tvrdit, že tyto kánony už neplatí, nebo že nejsou dány a že jsme si je vymysleli bezdůvodně. Jsme to jen my sami, kdo věci komplikujeme, protože hledáme složitost tam, kde není, a odpovědnost za naše počínání leží jediné na nás.

Je pro mě velice smutné, že tohle nemohu napsat nikomu jinému než tobě (víš jistě, jak to myslím a jak jsem rád, že to mohu napsat tobě a ne alespoň tobě); poslední dobou mi připadá, že se zachraňuju tím, že stavím na cestě životem mezníky v podobě cest, které neuskutečňuju a dopíšu, které posílám, ale není mnoho míst, kam mohu jet a je ještě méně lidí, kterým mohu psát. Je ve mně veliký rozpor, který na mě doléhá snad nejtíživěji, rozpor mezi mou snahou přiblížit se k někomu (to k někomu znamená k nějaké dívce) a mezi tím, jak se odtahuju od náznaků takového přiblížení. Už se bojím někoho zatahovat do

toho, co vím, a přesto se ještě dopouštím těch chyb, že zasahuju okolní lidi svým vlivem, který je bezpochyby zhoubný. Nikdo nemá právo ochromovat snahy po záchraně druhých, protože ten, kdo nemá nic, co by mohl postavit proti tíživosti poznání, je pak jak ryba na suchu a zmítá se snad víc než já, neznae nejmenšího východiska.

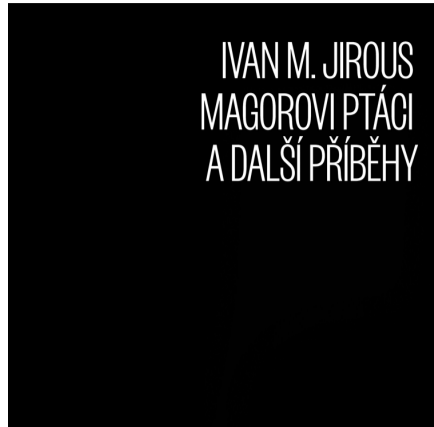
Nedávno jsem měl dlouhý rozhovor s jednou dívkou, v němž jsem se obhovoval, jenomže právě to mě neomlouvá. Chtěla na mě vědět mnoho věcí, ptala se mě, zda jsem již mluvil s někým naprosto upřímně, říkala, že jsem cizí a mluvili jsme o lásce; pravděpodobně jsem měl odpovědět tak jako jindy a tak, jak mě znají, s lehkým ironickým podbarvením slov, která myslím téměř vážně a která oni považují za snahu po odlišení a především ironii spojenou s poněkud povýšeným hledáním na hemžení prostých bytostí pod sebou. Ale neudělal jsem to, dostal jsem, jak říkám, opět jednou snahu se před nimi obhájit. Mluvil jsem zcela upřímně a smysl toho, co jsem jí řekl, byl asi v tom, že jsem nemohl než uznat všechno, co mi vytýkala a říct jí, že pravdu má v podstatě ona, že je všechno docela prosté a že láska je skutečně krásná a že je nesmírně krásné, když může existovat dorozumění a porozumění mezi dvěma lidmi. Ale zároveň jsem se jí musel pokusit vysvětlit, proč se toho zříkám, nebo spíš proč se toho musím zříkat, říkala mi také, že mnoho dívek jí závidí jen to, že se se mnou zná; nezeptal jsem se jí na jejich jména, protože to, co je na mě přitahuje, je zároveň to, co nás nepřekročitelně dělí; a mohu říct, že už teď mám na svědomí působení svého vlivu, který jsem označil zhoubným, a že mám skutečný strach před tím, kde by mohl ještě zasáhnout. Ta dívka mi nakonec řekla, že chtěla o těchto věcech mluvit se svým hochem; a že je ráda, že to neudělala; že by to pravděpodobně znamenalo konec. A především jsem s ní mluvil znova a požádala mne, zda jí mohu říct, že s ní už o tom nebudu mluvit; že od té doby už není vztah mezi nima dvěma takový jako předtím; a že dává vinu jemu a přítom ví, že jí má ona. Řekl jsem jí, že jí to mohu slíbit, a že bych jí mohl říct, že rozhovor začala ona, že jsem se jenom hájil, ale že jí to nenamítanu právě proto, že mne to neomlouvá. Nezbývá asi než zůstat sám s tím, co poznám, protože i když se na mě budou dívat jako na někoho, kdo se chce odlišit, kdo je cizí a kdo (jak se skutečně domnívají) pravděpodobně nezná lásku a přátelství, ublíží jim tím daleko méně, než když se budu ospravedlňovat.

Myslím, že jestli ještě je možné, abych opravdu našel lásku, že by to mohl být jedině vztah založený právě na tomhle, co působí tak škodlivě na ty, jejichž city a vztahy jsou zaběhnuty v normálních kolejkách; krásný vztah založený na pevných základech pravdivého poznání tíživosti okolního světa, jakési výtci od nulového bodu, dva slepci vedoucí se za ruce ve tmě; je to jistě příliš krásné, než aby to bylo možné, ale musel by to být skutečně nádherný vztah; vždyť všechno to, co na nás doléhá, by potom muselo být **vzadu za ním** jako pytle s pískem vyhozené z balonu. V tomto smyslu mi ještě zbývá jakási naděje, možná, že zcela směšná a vylhaná, že možná se asi dá žít zcela bez naděje.

Jsem opravdu rád, že ti to mohu napsat, i když to je možná nesprávné, a i když jsem zapomeněl na spoustu věcí, zmítám se mezi tou prostotou, kterou si ověřuji, a složitým vcháňáním sebe sama a činy, které mému poznání odporují a přímo ho popírají. Jenomže snad i to je koneckonců prosté a snadno vysvětlitelné; jediné, čím se mohu obhájit, je to, že je to jistě jediné moje vina.

H. Brod 11.4.1963

*Nebudu si už
obalovat hubu servítkem
nezajímá mě váš bigbit
půl dne jsem
poslouchal s Vitem*

*kuňky ohnivý
škokany krátkonohý
kulíky říční
a hejno cvrčal*

*proč vám hluchým
bych o tom psal
vždyť nechcete poslouchat
kuňky žlutobříché*

*všechn váš rámus
jsou proti nim jen zvuky liché*

Magor a Zavadil

Takže, tetičko,

minul Medard a nepřelo; čili všechno je opět v jakémsi pořádku (dneska sice přelo zas, ale o tom diskretně pomlčím – což jsem však vlastně opět neučinil; ale to nic) a můžeme očekávat čtyřicet dlouhých dní bez deště. To je dost dlouhá doba, a jak se zdá, budeme ji muset něčím vyplnit. Na tu dovolenou pojedou docela rád, počítal jsem s tím a ten termín by se mi docela hodil. Budu tady dělat do konce června, 29. a 30. pojedou na festivalu na Lipnici a poté přijedou teda toho druhého do Třeboně. Už jsem si vyjednal další zaměstnání, od 10. července půjdu dělat závozníka do pivovaru do malého venkovského městečka 6 km od Holýšova. To bude piva, to bude piva. Tetičko, já úplně zblblnu (mám-li ještě z čeho), ale toho si nevěšmej. Jinak se mi tady podařilo dát se docela dobře dohromady – zdá se, že se vzdálením můžeme leckomu a leccemus opět přiblížit. Akorát bydlím v podnájmu s jedním inženýrem a vedeme zuřivé diskuse, on mluví z posic dialektického materialismu a já z posic svejch, a teď už to přestávají být diskuse a mění se to v nenávistné napadání. Ale zdá se mi, že jsem si leccos uvědomil a že se mi podařilo leccos mu říct. Teď říká, že za posledních pár dní už vůbec není schopen udělat si na něco názor (a myslím, že mi i trochu závidí a zcela jistě mě nenávidí, i když patrně v skrytu a i když si to nepřizná). A je to člověk, kterému bych bez nejmenších výčitek a s největší chutí vzal všechen klid a udělal z něj trosku pohybujič se s obtíží udržována při životě ubohými zbytky svého zdravého rozumu, přesné logiky a svejch zasranejch exaktních poznatků. Fúj, to sou lidi, ani ti jich nemůže být líto. Především oni tvoří sloupky podírající tenhle hroutící se bordel. – Tak se učim němčinu a čítám si ve spisech slečny Linhartové. Ale vcelku se tak nák spíš

rekreuju, a vopaluju se (ba i sval narost tu a tam, však vous se dosud skrývá). Rekní prosimtě Jirkovi, má myslim v knihovně Leasinga Lakoonta, dyby mi to moch poslat, že bys mi to třeba poslala. A hákou německy psanou kunsthistorickou příručku, třeba tenkou, a rači jednoduší, je jedno vo čem. Copak asi děláš, vůbec si nedovedu představit, jak něco děláš, děláš něco?

Chtěl jsem jet patnáctýho do Prahy, ale spíš asi nepojedu. Není vyloučeno, že tam přijede kamarádček a přiveze jeden objekt kterej je třeba zachránit od plísne (takový plátno).

Jo, prosimtě, kdybys chtěla a kdybys mluvila s sl. Linhartovou, tak jí požádej o svolení, jestli bysme mohli použít její sbírky Nastolení krále do takového pořadu tzv. „malejch forem“ kerej začínáme připravovat (s písničkami, fotografiami, kresbama, hudbou a písmem). Dyby se ti chtělo tak to zkus.

Je neděle večír (noc už) a bereme v pátek a já mám padesát halířů. Ráno prodám flašku vod mlíka habych měl na známku a musej mi dát věčody a večere na dluch. Dyt bych jinak umřel, ale voni mi je daj.

Tak se měj zas jako obykle; v poslední době jsem o něčem sem tam uvažoval a pochopil jsem, co míní V. Linhartová slovy Nechtít nic je nejjistější cesta jak něčeho dosáhnout.

Nechtět tedy nic, ostatně zdá se, žeš nikdy nechtěla o moc víc; je-li to tak, můžeš v tom pokračovat.

Ahoj ahoj

Volary 9.6.1963

Texty připravil Zdeněk Primus a písmo z rukopisu transkribovala Zdeňka Mrázková

Ivánek „tetiče“

Dopisy Ivana Jirouse, řečeného Magora, z let 1962 až 1963 Ludmile Padrtové

Kdo neměl strach před Magorem?! Zvláště pokud byl opilý, což nebylo vůbec tak zřídka. Ale když ho člověk uviděl sedět u stolu v kavárně nebo hospodě se zápisníčkem před sebou, věděl, že to tam nesedí Magor, nýbrž básník Ivan Jirous. Jestliže si k němu někdo sedl v tom jeho zběsilém stavu, musel si být vědom co dělá a jakému nebezpečí se vystavuje, ale když ho uviděl sedět takhle sám se sebou, nikdo kdo ho znal, si netroufnil ho rušit, člověk by myslel, že má před sebou nějakého introverta. Přibližně takhle to bylo. Přibližně.

Ivan Jirous, zvaný Magor, byl znám jako senzitivní básník s neuvěřitelně dobrou pamětí. Dovedl dlouze citovat kdejakého velikána či dnes už sotva známého básníka, a rád to i předváděl. Přčteme-li si jeho dopisy psané, když mu bylo osmnáct let, dopisy psané ženě jeho bratrance Jiřího Padrtý, který byl o třináct let starší a na nějakou dobu se mu stal mentorem, zatímco jeho žena, Lída Padrtová, kamarádka, rádkyní a bezmála intimní dopisovatelkou, v které našel možná svou první přízněnou duší, zjistíme, že tohle snad ani není ten nám notoricky známý Magor. Jak také, vždyť ty dopisy psal v osmnácti! Jsou to dopisy, které vypravují o trablech s dívkami, o síle lásky, o obdivném respektu ke kráse lásky, ale i o jejím zhoubném vlivu, o pocitech marnosti, o pochybnostech, o zdravé nejistotě, o skepsi, o upřímnosti, jež se mění v nejistě pátrání po pravdě, a také o literatuře. Tyto dopisy, někdy spíše referáty, nám dávají možnost nahlédnout do nitra vlastně už tehdy problematického kluka, kluka už s náběhem té zběsilosti, která se provalila na přelomu šedesátých a sedmdesátých let, v době, kdy se Jirous stal hlavou a promotorem dnes tak slavných The Plastic People of the Universe.

Ale to ještě není ten agresivní Magor, tak, jak byl znám po léta totality a vlastně ještě víc po ní, to je celkem nejistý kluk, hledající oporu a oporu v lásce na kterou by rád věřil, ale jeho naturel mu to už tehdy nedovoluje. Dnes, když dobře známe kam a proč vedly jeho kroky, rozpoznáváme v tom nejistém klukovi věčnou máničku, neodpouštějící nikomu nic a nepřestávající hledat pravdu i kdyby ho měla ničit. Což se ve své podstatě po dobu jeho života dalo.

Ten přemýšlivý kluk z dopisů Lidě Padrtové měl štěstí, že v Jiřím Padrtovi a „tetiče“ Lidě našel inspirátory, kteří ho vedli literárními stezkami, na které jsme se my ostatní dostali možná ve stejném věku, ale vzhledem k tomu, že jsme byli mladší, až o něco později, kdy už jsme nemuseli, jako on, opisovat ani Kafkův Zámek, ani texty Věry Linhartové, to už jsme si ty „texty o život“ mohli koupit (i když samozřejmě ne vše), buď v knihkupectví nebo v antikvariátě, ale Ivan Jirous je znal a cenil ještě jako manuskripty, v době, kdy byla například V.L. utajenou nesmělou literátkou jen pro své přátele.

Ivánek, kterýmž on byl, byl vtipný a už tehdy hořce ironický kluk uvědomující si svou jinakost již v osmnácti letech, jinakost, která měla zhoubný vliv na jeho okolí, tedy na ty stejné staré, kteří před ním měli strach, ale kteří si byli vědomi jeho narůstající vůle tvořit a organizovat „malé formy“, jak se jim tehdy říkalo. Ty hudební měli přijít až později. To přehledné množství dopisů, které se u jeho „tetičky“ zachovalo, nám potvrzuje, jak se říká: buď to člověk v sobě má, nebo to v sobě nemá. Ivánek, někdy také Ifánek, jak je z těchto dopisů patrné, to v sobě měl už v něžném věku osmnácti let.

Zdeněk Primus

Tři operní večery ve Vídni

Vídeňská Státní opera (**Staatsoper Wien**) zaujímá stále provokací postavení mezi světovými operními domy. Zasloužila se o to jak její dramaturgie (každou sezónu můžete shlédnout na 50–70 různých operních děl a baletů), tak nejvyšší profesionální úroveň. Dnes se tu střetávají dvě protichůdné režisérské tendence. Jednak konzervativní názor podporovaný většinou publika, jednak tendence kvitované většinou kritiky a snad i částí publika, vyzdvihující tzv. režisérské divadlo. Jisté je, že vídeňská Státní opera neměla nikdy problémy s návštěvností a ani současné inscenační trendy návštěvnost neohrožily. Takže současný repertoár nabízí na jedné straně inscenace úspěšně hrané po řadu desetiletí, a vedle toho je divadlo otevřeno inscenacím novým, které po jedné či dvou sezónách často mizí. Spojení tradice s novodobými proudy je tedy úzce spjato s provozem Státní opery. Plně se to projevilo i na třech představeních v minulém sezóně, jdoucích tři dny po sobě.

Inscenace pozdní bukolické tragédie **Richarda Strausse Daphné** se vrátila po několika letech do repertoáru v obnoveném nastudování a přinesla rozhodně výjimečný výsledek. Dílo samo patří rozhodně k tomu nejlepšímu, co skladatel napsal. Hudební nastudování dirigentky **Simone Young** plně postihlo jak dramatictvo, tak rafinovanou psychologickou interpretaci zpěvních partů, které participují na antické mytologické látce o záletech boha Apollóna a proměně nymfy Daphné ve vavřík. Libretista Joseph Gregor zakotvil dílo do časově konkrétních vztahů a Richard Strauss ho následoval v tendenci posunout mytologické látky do expresivních psychologických poloh nadčasových i ryze soudobých. To umožnilo režisérovi (**Nicolas Joel**) antický příběh nenásilně adaptovat do doby poměrně nedávné (zhruba na přelom 19. a 20. století), aniž by tato režijní koncepce smysl a podstatu opery nějak narušila.

Nymfa Daphné figuruje coby citově rozpolcená a sexuálně neukojená mladá žena, která tápe v citových vztazích mezi „manželem“ – bohem Apollónem a nápadníkem Leukippem, původně pastýřem, který s ní naváže kontakt během společenské slavnosti na počest boha Dionýsa. Ten své vášnivé vzplanutí splatí záhy životem. Tento „rodinný“ trojúhelník včetně dramatických zvrátí a proměnlivé náladové atmosféry ztvárnila inscenace ve zdařile a nápaditě působivých scénách. Celek měl patřičnou gradaci i

napětí. Závěrečnou proměnu Daphné ve vavřík bylo možno v této souvislosti chápat coby působivou metaforu. Připomeňme aspoň tři hlavní představitele: **Meagan Miller** (Daphné), **Johan Botha** (Apollo) a **Michael Schade** (Leukippos), i když i obsazení v dalších rolích bylo rovněž více než zdařilé. Moderní inscenační adaptace tu prokázala svou oprávněnost a rozhodně se nezdálala vlastním dílu natolik, aby znevážila jeho hudebně dramatickou podstatu.

Vedle toho působil Růžový kavalír (**Rosenkavalier**) **Richarda Strausse** v dnes již klasické režii Otto Schenka tradičněji, ale

s dokonalým smyslem pro detail a psychologickou pravdivost veškerého scénického jednání vytvořila v podstatě uzavřenou kapitolu režijní interpretace, která byla tak dokonalá, že ji bylo obtížné dále rozvíjet a měnit. Právě Růžový kavalír je toho dokladem. Otto Schenk se nevyhýbá ani komediální nadsázce, kterou prezentuje detailním vypracováním jednotlivých scén a v tomto případě především v akcích bohatého komparsu. Představení mělo běžnou solidní úroveň, která je ve vídeňské opeře samozřejmostí. Orchester vídeňské státní opery rozehrál maximální působivou, zvukově bohatou partituru

– **Michaela Selinger**, baron Ochs – **Kurt Rydl** a **Sofie – Chen Reiss**.

Bohužel zcela jiným dojmem působila inscenace **Janáčkovy operního epilogu Z mrtvého domu (Aus einem Totenhaus)**. Režisér, jeden z protagonistů postmoderních inscenačních trendů, **Peter Konwitschny**, dílo aktualizoval. Na tom by nebylo ještě nic tak zářejícího, do současných kostýmů jsou oblékány operní postavy prakticky všude. Ale on přenesl děj ze sibiřské káznice 19. století do 44 patra mrakodrapu blíže neurčeného velkoměsta. Na plátno se promítal pohled ze střechy vídeňské státní opery na Opernring s projíždějícími auty a tramvajemi. Tato smyčka byla promítána před začátkem opery, což už samo o sobě nevyvolávalo slavnostní atmosféru před představením, ba naopak

alkoholu a basy piva. Mělo to být, jak jsme se dočetli v programu, jakési mafiánské doupe. Takové vězení, kde se chlastá o sto šest, existuje zřejmě jen ve fantazii režiséra. Tím pádem všechny situace Dostojevského novely, které Janáček geniálně zhudebnil, sem vůbec nepasovaly, a my jsme jen litovali diváky, kteří se navzdory režijní koncepci pokoušeli v monolozích a zpovědích trestanců nějak zorientovat. Z originálu nesedělo vůbec nic, každá situace působila jako pěst na oko. Snad jedině vztah Gorjančikova a Aljeji trochu zajiskřil pravdivostí opravdového přátelství, ale zase bylo těžko uvěřit, že by člověk v bílém smokingu a s motýlkem byl analfabeta. (Gorjančikov zpívá „Chci tě učit číst a psát“). Aljeja odpovídá „rád bych naučil se.“ Všechny situace tudíž vyznívaly jako parodie a perzifláž Janáčkových myšlenek. V tomto mafiánském prostředí hledat lidi s „jiskrou boží v každém člověku“ by bylo nanejvýš pošetilé. V posledním obraze, kde samozřejmě nebyl žádný vězeňský špitál, vjela na scénu obrovská matřoška (rozkládací bábuška), kterou si vězňové rozebírali a v jejichž útrobach nakonec Gorjančikov umírá. Namísto toho, aby byl propuštěn na svobodu, což je základní premisou díla samého, mafiánský bos ho zastřelil. Takto změnit základní rámec i myšlenku díla, znamená znevážit jeho humanistické poselství. Chorál o svobodě, kterým vězňové komentují Gorjančikovo propuštění, byl v režisérovi pojetí naprosto nepatřičný. Ostatně Konwitschny eliminoval z děje i poraněného orla, který u Janáčka před Gorjančikovovým propuštěním, byv uzdraven, odlétá rovněž na svobodu. Prezentovat takovýto paskvil pod jménem Leoše Janáčka je nehorázné a jen to dokazuje, že se režisér i la Konwitschny vůbec nezajímají, o čem se v opeře zpívá a o čem dílo vůbec je.

Orchester vídeňské státní opery byl sice tradičně dobrý, ale dirigent **Franz Welser-Möst** nasadil velmi rychlé tempo, mnohdy na úkor srozumitelnosti Janáčkovy složitější rukopisu. A rozhodně na úkor srozumitelnosti zpěváků. Zpívalo se česky a není divu, že krkolomná čeština byla pro zahraniční zpěváky, navíc v překotném tempu, nezvladatelným oříškem. V nasazeném tempu by měl patrně potíže i rodilý Čech.

Třetí večer narušil do té doby téměř bez výjimky úžasný dojem z vídeňské státní opery. Navíc byl bohužel dokladem, že stabilita notoricky známé konzervativní Vídně se začíná pomalu vylkat. Jestli se rozkymácí jedna z posledních bašt, kam pak za kvalitní operou?

Vít Zavadil

Karel Nepraš, Lázeň pro M.V. nebo S.S., 1988, detail

rozhodně ne muzeálně. **Otto Schenk** byl ve své době mistrem iluzivní režie. Některé jeho inscenace jsou po více než 20–30 letech stále součástí repertoáru, a to nejen ve Vídni, ale i v Berlíně, Mnichově či New Yorku. Dotazenost jeho iluzivní metody

tohoto díla, dirigent **Peter Schneider** měl představení pevně v rukou, a také sólisté ve všech rolích prokázali vysokou profesionální úroveň. O úspěch večera se zasloužili rovněž představitelé hlavních rolí: maršálka – **Anja Harteros**, Okatvián

Když se zvedla opona, nestáli jsme se do konce představení divit. Jednalo se o jakýsi obrovský přepychový byt, kde se namísto vězňů v mundúrech povalovali byznysmeni ve smokiních a perfektně ušitých oblecích. Všude lahve tvrdého nejlepšího

dokončení ze strany II

kriminále umřel, nebo brzy po propuštění. Takže to podškrábl asi tam. Podezřelý už bylo to, že mohl mít doma sítotisk, oficiálně. Vim, že byli soukromníci, kteří do doma měli – s povolením národního výboru mohli dělat nějakou propagaci pro město apod.

Mně se ty jeho věci líbily, byl kamarád mě budoucí ženy, takže jsme se u něj stýkali. Já měl kamaráda, v Pardubicích, nějakého Zdeňka Ingra, kterej maloval takový surrealistický věci a já si říkal, že by byl úžasný tyhle dva lidi spojit. Zdeněk mně v horním pokoji tady vymaloval celý strop, to byla práce na několik měsíců.

Takže jsme s Ládou čekali na nádraží u vlaku, Zdeněk přijel z Pardubic, já je seznámil, oni si podali ruce, šli jsme do hospody a večer pak k Ládovi, bavili jsme se o sítotisku, co by šlo dělat a tak. No a pak se ukázalo, že oni spolu již tři roky spolupracovali, tři roky se znali jako agenti, protože Zdeněk Ingr byl prášák – v Pardubicích a v Hradci.

S tím sítotiskem byla jedna věc, která mě moc mrzela. Blížilo se 10. výročí VONS, bylo zapotřebí vyrobit nějaký propagační materiály a rozhodlo se, že se vyrobí samolepek, na kterých by byla čs. vlajka a kolem ostatní drát. To byla taková civka, šest set metrů samolepek a v Praze snad nikdo zrovna nebyl, kdo by to vytiskl. Tak jsem se nabídl, že znám maníka, který by to mohl udělat. Konsultoval jsem to s Ládou, a ten řekl, že to není problém, že to udělá. Potištěné samolepky jsem měl předat na pohřbu Pavla Wonky ve Vrchlabí v dubnu 1988.

Láda, jakožto správný agent, to dělal dobře – pořádek říkal, že už to bude, a ve finále zmizel. Já odjel na pohřeb, a tam bych se nejráději vprdeli viděl – skočil bych za Pavlem do hrobu, že jsem zklamal. Naštěstí ti lidi v Praze nebyli žádná ořezávátka, pochopili to a nic se z toho nedělo. Bylo to ale jedna z akcí, kterou se podařilo StB zlikvidovat, a mrzí mě to dodnes.

Po tom jsem s ním radikálně omezil kontakt, vlastně už jsem se s ním vůbec nestýkal. Přišla revoluce, rozvedl jsem se, bydlel jsem ve Skalici s jinou ženskou a přišla k nám domů její bejvalá kolegyně, učitelka mateřské školy, Alena Kordíková, taky výtvarnice, že nám musí něco říct, a začala brečet. Já si v duchu říkám, a jeje, to bude něco hustého. Začala vyprávět, jak jí někdy v roce 1986 Láda Hruška přivedl domů dva chlapy v civilu, kteří se zabývají kulturou, že se jim její věci líbí a že jsou schopni ji uspořádat v cizině výstavu a bla bla. Ta nainví holka to sežrala, podařilo se jí dokonce udělat i nějakou výstavu, ne v cizině, ale doma, a oni jí pak nějakým způsobem přitlačili k tomu, že pokud chce vystavovat venku, musí jít podepsat spolupráci.

Z kulturních pracovníků se vyklubali estébáci.

Estébáci. Ona nebyla blbá a vyhodnotila si, v jakém je průšvih, přestala chodit ven, zavřela se doma, přestala učit a žila tam jako poustevník s mámou, barák ve zdevastovaném stavu, nebyla dál schopná života a dostala kvůli tomu důchod na hlavu. A tohle nám vypráví u nás doma, že jí to udělal Láda Hruška, před pár

dny ho potkala, a říká jí – to už bylo rok po revoluci –, ať drží hubu, že tohle všechno je jenom dočasný, že se to vrátí do starých kolejí, že všechno bude jako dřív a že jestli bude někde něco kecat, že by jí tak nákladák mohl přejít holku, který mohl v té době být dva roky.

To je fakt na přes držku.

Ona měla psychický problémy a ještě tohle, co jí řekl. Já jsem si v ten moment uvědomil všechny ty podivnosti kolem Hrušky, zpětně jsem si promítl celý ten film a najednou mi to všechno secvaklo. Pak vydal Cibulka ty seznamy a on tam byl asi pětkrát.

Když mně vrátili po revoluci pas, tak moje první cesta byla do Vídně, do Nachtsyly, kde jsem byl unesený, protože se tam začínalo žít v jedenáct večer, zatímco u nás to bylo pořád jako za komančů – v deset večer židle na ježka, blikání světél. Takže jsem si řekl, že musím něco podobného udělat ve Skalici, a jako první jsem tam oficiálně otevřel noční podnik. Dal jsem tomu i obdovný název Noční azyl. Otevíral jsem v osm večer a zavíral třeba až druhý den v poledne.

Nebyl to bordel.

Nebyl to bordel, byla to hospoda, kde hrála kvalitní muzika a dělaly se tam minivýstavy, protože to bylo malé. Láda Hruška, kterej četl, že se blíží jeho konec, začal čim dál víc chlastat a chtěl, abych mu vždy nechal za brankou, když jsem zavíral, dvě flašky šampusu. Tak když jsem šel domů, tak jsem mu tam ty lahve nechal, on mi pak dal prachy.

Pak to bylo ale s tou Alenou Kordíkovou a vyšly ty seznamy a já se dívám, Hruška, stejné jméno i datum narození – nebylo pochyb, navíc, když si ten pitomec dá krycí jméno Rozkoš! Bolševici tomuhle rybníku u Český Skalice říkali východočeské moře.

Takže jsem ty seznamy vzal, zafajkaval jsem tam to jeho jméno a šel jsem k němu domů, on se divil, říkám mu, tak tady máš noviny, on výborně, výborně, a já říkám, podívej se do nich. On je vzal a už na titulní straně bylo velkým písmem Agenti StB. Tak už z toho byl na prášky. Byl to podstatně starší člověk, takže nebylo příjemné vidět propadat starého člověka panice. Ohnul jsem mu ten list, aby tím nemusel dlouho listovat, byl zaškrtnutý asi pětkrát.

Povídám mu – nechceš mi k tomu něco říct? Byl úplně rudej a začal být agresivní, ten chlast dělal svý.

Povídám mu, viš co, di dorpedle, šmejde, už tě vícekrát v životě nechci vidět!

Jestě předtím mi dělal veškerou propagaci na Azyl, tašky, placky, reklamní letáčky – všechno mi to dělal, aniž bych o to stál. Už tehdy jsem měl být ostražitý. Pak mi dal i auto, moskvíče, vrak, ale sloužil rok.

No a pak se objevil jednou v Azylu, ožralej, začal tam napadat jednoho kluka a pak nadávat na charisty. Azyl byl narvané, byl to jediný takovej podnik v té době široko daleko a já tam měl furt plno, to byly tržby jako kráva.

Chvíli jsem to ještě snes, ale pak to ve mně cvaklo, a ačkoli byl o dost starší než já, tak jsem mu před těma všema lidma řekl, co to je za kurvu, jak je dlouho estébákem, kolik lidí přivedl do neštěstí včetně té Aleny, kterou tam všichni znali, a kopal jsem ho do prdele z toho sklepa po těch schodech nahoru, normálně

brutálně jsem ho vykopal na ulici. On šel domů a doma se oběsil. Pak ovšem měly ty dcery a manželka pocit, že já jim zabil táta. Zabil se sám a zabil se proto, že to byl kurva chlap. A říkám znovu, měli to udělat všichni šmejdi.

Držel to, dokud to šlo, bez sebešení reflexe nebo pokory, a pak to skončil.

Jo, bez sebešení pokání. Takže to byl Láda Hruška. Zdeněk Ingr vesele podniká v Pardubicích, Jarda Janeček, alias Karel, žije v Bohdanči, zpřetrhal veškeré vazby se svými dcerami, které jsem vyženil – úžasně dvě holky, Lenka a Bárou, mají své rodiny a on vůbec neví, že má vnoučata, jen honí prachy. Debnar alias Maxim má důchod, vychlastává se po hospodách, sedí sám u stolu, nikdo s ním nepromluví. Pak je ještě jeden, co jezdit ke mně na barák, z Broumova, nějaký Michal Bartů, krycí jméno Miki, podepsal v kriminále. Ten je taky odepšaný, nemá kde bydlet, vzal si ho na byt vlastní brácha. Takže takové jsou osudy šmejků.

Jak tady v Sonově fungujete?

Funguju tak, že jsem založil sdružení a dělám pořád kulturní akce, které jsem dělal už před listopadem, jen s tím rozdílem, že dřív jsem je dělal ve stodole, happeningy a výstavy na zahradě, zatímco dneska mám v nájmu obecní hospodu se sálem, která je dvacet metrů od baráku. Takže buď to dělám na sále nebo větší koncerty i venku, kde je pódium – teď tady bude Knižek s Aktuálem.

Občas se přesunu do Broumova, kde jsem dělal v muzeu výstavu Výroba a význam samizdatu. To jsme zahajovali s Frantou Stárkem. V městský vý-

stavní síni jsem dělal výstavu dvou kamarádům z Jaroměře. Měl jsem pronajatý i nádherný kostel sv. Vojtěcha v broumovském klášteře, kde jsem dělal nádherný varhanní koncert Filipa Topola, v druhém kostele sv. Petra a Pavla jsem dělal Mariána Vargu, zatímco vedle kdákala Vondráčková.

S Mariánem Vargou, který si to tady oblíbil a už tu byl několikrát, jsme dělali úžasný koncert na jezírku v Adršpachu ve skalách. Dalí jsme dohromady ponton z plastových sudů, na něm jsme udělali konstrukci, stáhli jsme to páskami a dopadlo to úplně skvěle – kdyby hrál o hodinu dýl, tak by se to možná potopilo. Úžasný na tom bylo, že se začínalo za světla a končilo se za tmy. Bylo tam tisíc tři sta lidí, rozesezaných na skalách kolem jezera, byl tam skvělý zvuk, slyšels absolutně všechno.

Pak mám klíče od Dientzenhoferova kostela sv. Markéty tady v Sonově, kde jsem dělal větší akce, jako třeba Plastiky, Martu Kubišovou nebo Načevu, a vánoční koncerty dělam ve hřbitovním kostele. Mám výborný vztah se „soudruhem“ farářem Martinem Lanžim, který je na faře v Broumově a v Sonově má farnost. Přes léto tady rozjel ve sv. Markétě mše a měli jsme tady dvě svatby, v Markétě – po padesáti letech. Když jsme tady dělali takovou velkou undergroundovou akci, tak ji zahajoval a popřel undergroundu mnoho štěstí. Výborný, mladý kluk, rozpoehyboval to tady skvěle.

Dělám kulturu, jako za komančů, pořád více méně to samý, už čtyřicet let, underground nebo alternativu, furt ty stejné ksichty, když se to tak vezme.

Petr Placák

Jaroslav Blažek

Často potemnělé a strnulé prostory místa, kde jako by se čas od času zastavil čas, místa zvaného Ztichlá klika, rozsvítily a radostně roztancovaly zářivé obrazy Jaroslava Blažka, opomíjeného malíře, který po celý svůj tvůrčí život důsledně zachovával věrnost sobě. Maluje co denně vidí kolem sebe. Milence, rozmluvy lidí, kteří často pronášejí jen monology, různá setkání a z nich plynoucí nejen příjemné pocity. Zdlouhavé obvyčejné, proto však obtížné vysvětlitelné. A Blažek také nevysvětluje. Maluje. Třeba „Dva monology“, pravděpodobně dvě samy o sobě hezké řeči, které však zůstanou navždy spoutané, do sebe zavínuté. „Odstup“, těžko slovy vyjádřitelný, barvou a klidnými tahy štětky přesvědčivě zachycený. „Dvě holky“, několika rozehvělými tahy a divokou barevností představené divoké a zatím životem nespoutané děvčice. „Nedorozumění“, jedovatá červec, která se rozpouští v karminové rudě, olizované černou a misty bíle počákanou se zelenými a temně modrými odstíny s několika roztrzesenými čarami při okrajích a nedokonceným kruhem. Výstižný obraz, spíše báseň o tom, co nás obklopuje a provází celý život.

Blažkovy práce z druhé poloviny 60. let minulého století vystavované ve Ztichlé klice jsou plné divoké a srovnatelné barevnosti, jsou naprosto uvolněné a barbarsky krásné, barva stéká, někdy i možná dílem náhody, ale je to tak a ne jinak, a to především díky malířovu citu. Z obrazů je cítit vliv rodné jižní Moravy - zdobnost lidového kroje, pestrost ornamentu, barevnost kraslic a třeba taky zblášenost jízdy králů. Naštěstí malíř, který pevně zakotvil v Praze roku 1945 nepodleh žádným z módních trendů a zůstal věrný sobě. Poslední krásný, opravdu malující barbar se v duchovně chátrajícím městě důstojně a velké životní výstavy pravděpodobně nedožije. Jaroslav Blažek v prosinci oslaví neuvěřitelných osmdesát pět let.

Blahopřání a velký dík za dílo, které i navzdory současnému nezájmu, bude pořád žít.

Jan Placák

Jaroslav Blažek, „Práce z konce 60. let“
Ztichlá klika, 12.9. - 3. 10. 2012

Vašíčkovy filosofie

V textu odkazují na stránkování rukopisu, protože knižní forma v době psaní mého textu ještě neexistuje.

Zděnek Vašíček byl spíše diskretní člověk, myslím si, že nemá příliš evokovat nějaké ty osobní vzpomínky a mluvit o nich. Ty jsou ostatně u všech lidí zhruba stejné a tedy je do značné míry již předem znáte. V tomto příspěvku budu proto mluvit o Zdenkově poslední knize Jak se dělají filosofie. Je to jeho poslední text, ještě nevydaný knižně. Psal ho v posledních měsících svého života, jak říkal, „aby si ukrátil čas“, čekaje na smrt. Opírá se přitom budu o mé poznámky z četby, Zdeněk mi tehdy mailoval kapitolu po kapitole, nevěda, zda bude mít čas knihu dokončit, a žádal mne přitom o postřehy, kritiky, atp.

Rukopis má 176 stránek textu (228 normostran) a je opatřen vyčerpávající bibliografií, která zabírá 20s.. Jde, jak svědčí titul, o jakýsi návod na výrobu filosofii. Vašíček v něm systematicky do důsledků rozvíjí problematiku, která ho upoutávala již jistou dobu: jakousi obecnou kritickou epistemologií, do níž vyústila jeho starost o epistemologii archeologie a historie. Mám na mysli mj. takové texty jako je „Pojem pojmu“, „Slova a celek“.

V daném textu se Vašíček pokouší vyřadit si (staré?) účty s filosofií. Jeho uvažování vychází z předpokladu, že se s filosofií dá zacházet jako s čímkoliv jiným, jakýmkoliv jiným intelektuálním útvarem lidského ducha. Tedy, že „filosofická výjimka“, „filosofické privilegium“, neexistuje. Předpoklad je to pro většinu filosofů naprosto nepřijatelný. Dějinami alespoň západní kultury postupuje ničím neprokázaný konsensus, že na filosofií je třeba aplikovat jiná měřítka například pravdy, verifikace, pojmové výstavby, argumentace, koherence apod. než na jiné vědy (či obecnější obory vědění), protože filosofie se zabývá tím veskrze „nej“ (tím nejzákladnějším, vše objímajícím, absolutním, možnostmi formulace něčeho vůbec, atd.), má, řekli bychom, superlativní strukturu, a tím pádem pro ni neplatí stejné požadavky jako pro ostatní vědění o obvyklých (komparativních, indikativních objektech).

Vašíčkovo východisko je pak pro filosofa obdobně nepřijatelné, jako je nepřijatelné pro francouzského intelektuála, když si někdo dovolí popřít existenci „francouzské výjimky“, která způsobuje, že francouzské intelektuální tvůrce nutno poměřovat dle jiných měřítek než intelektuální tvůrce jiných.

V první části (7-31) nám Vašíček podává předběžné vymezení filosofii. O filosofii používá zásadně plurál, jednou z jeho tezí je, že jediná filosofie je nemožná, že jich je vždy nutně více.

Podává nám jakousi spíše deskriptivní „definici“ filosofii, spíše výčet toho, co se za filosofie považuje. Přitom podtrhává důležitější rysy. V návaznosti na Descarta (s.10) určuje filosofie jako myšlení o myšlení. „Filosofie by byly soubory tvrzení (meta-tvrzení, second-order thinking), jimiž se vyjadřujeme o jiných souborech tvrzení (od objektových souborů počínaje), a to aniž by její soubory byly součástí souborů výchozích.“ „Je to diskursivní myšlení, které se neodvolává na nic nad sebou.“ (11) „(Filosofie) se vyjadřují o všem před (či za) nimi samými, ať už to nazývají jsoucnem, světem, vesmírem, životem, dějinami, nebo dokonce cosi tak nejasného jako existence či skutečnost. (11) Je pro ně charakteristické, že o tomto celku pojednávají celistvým souborem tvrzení, tedy opět celkem.“ (12) Aby mohla pojednat o všem (tedy o celku), filosofie vychází především z binárních opozic - a těch je mnoho.“ „Jsou nutně, protože Jedno (...) nemůžeme pochopit jinak než dělením (...) Jedním z důsledků je to, že můžeme za vskutku filosofický problém (filosoféma) pokládat ten, který připouští dvě základní (na sebe nepřevoditelná) řešení a nemodifikovatelná tvrzení.“ Znamená to dle Vašíčka, že „existují jen jednotlivé filosofie, nikoli filosofie „an sich“.. (13). „Každá filosofie je odpovědí a kritikou těch druhých.“ (14) „Vyjadřovat se o sobě v podstatě znamená rozluštit vlastní šifru, dekódovat svůj kód a to je v hypotetickém případě existence jediné filosofie nespílitelný úkol. Připustíme-li její existenci, nebyla by dešifrovatelná a popřela by tak své vlastní vymezení - což je vlastně případ všech nefalsifikovatelných teorií.“ (14) Vašíček opětovně podtrhává aporie, do nichž se filosofie neustále dostávají: opětovně upadají do regresi ad infinitum, nebo do „problému katalogu“ („situace katalogu všech katalogů, které se nezmiňují o sobě, a který nemůže existovat“, 22). Svá vymezení Vašíček uzavírá: „Tyto problémy mne přivedly k tomu, abych se věnoval především vlastnostem jazyka filosofie jako tomu, co je pro ni fundamentální. Východiskem tedy bude to, jak se filosofie vyjadřují a ne co vyjadřují.“ (30) „Cílem zde není podávat nějakou filosofii, nýbrž zkoumat

strukturu filosofii, způsob, jak jsou udělány filosofické diskursy; tedy analýza jejich konstrukce, řekněme jakási teorie, poetika (či filosofie) tohoto diskursu.“ (31)

Klíčová je II. část: Filosofie sledují jazyk. Tato část představuje pro Vašíčka jakési jádro knihy. Východiskem je mu „obecný, přirozený, běžný, každodenní jazyk“, který disponuje „základní slovní zásobou“, která kolísá okolo 2 000 slov (32). „Primární pojmy běžného jazyka tvoří patrně uzavřený vnitřně spjatý celek.“ (33) Každodenní svět, který je pro Vašíčka prakticky totožný s „přirozeným světem“ filosofů (Patočka, Husserl), „protože důvěrně známý, je těžko postžitelný a vlastně neuvěřitelný, není se totiž k čemu odvolat, k čemu odkázat. Je nerozlučně spojen se svým jazykem. Díky této vzájemné podmíněnosti (z níž lze usuzovat na obdobnou strukturu) můžeme prostřednictvím jazyka, podobně jako v zrcadle, být i křivým, na každodennost alespoň nahlédnout.“ (35-36) „V tomto jazyku je zakódováno směřování k celku. Samani a filosofové toho využili. (...) Svět se nám odhaluje jazykem, je to jazyk, který mu dává jednotu.“ (36) Vašíček pak dovazuje: „Celek světa postžitelný pouze celkem jazyka najde své vyjádření v jednotlivých filosofii. Ty představují jakousi generální situaci zbařenou lokálních kontextů a současně slouží jako jakési vysvětlení.“ (38)

Jestliže filosofie postupně zpřesňuje výrazy základního slovníku a uvádí je do vztahů, pak přesto „už jen z terminologických důvodů je ale vztah filosofie k přirozenému světu jako základní zkušenosti, prožitku s jeho jazykovým postižením, zachovávan.“ (39) Jinak by se totiž filosofie stala zcela nesrozumitelnou. Vydělují-li se pozdější specializací z přirozeného světa-každodenního jazyka specializované domény, které si mohou dovolit vztah k němu přerušit a konstituovat se se svým objektem, doménou, terminologií, pojmovou strukturou zcela autonomně, jak to činí vědy, filosofie si to dovolit nemůže.

Ve III. části (Jsou formulovány jazykem, ss. 43-58) Vašíček rozvádí závislosti filosofii

Viktor Karlík: Znamení ryb, 1987, olej, plátno

na jazyku a specifičnost jejich používání jazyka do detailu.

Postupuje od jednotlivých slovních druhů přes skladebné figury ke komplikovanějším útvarům. Poukazuje na důležitost substantivizace a objevení členů v řečtině pro filosofii (44). Rozebírá vztahy mezi pojmy. Významné jsou zejména různé formy negace, umožňující rozdělení pojmu nebo hledání pojmů doplňkových či sousedních. (49). To má význam při konstrukci velkých binárních opozit, zděděných vlastně z mytologie. Negace mohou být buď kontrární (doplňkové), nebo kontradiktorní (vzájemně se vylučující).

Dalšími vztahy jsou klasifikace a hierarchie a vztah subjektu a predikátu, přímo převzatý z indoevropské (tj. řecké) syntaxe. Negace mohou být buď kontrární (doplňkové), nebo kontradiktorní (vzájemně se vylučující).

Pozornost věnuje pak trojím (53-56) a z nich zejména metafore, jejíž význam je nesmírný. Filosofická reflexe výroků běžného jazyka se uskutečňuje pomocí me-

Martin Hybler

taforizace, která úzce souvisí s pojmovou výstavbou. Každá filosofie zůstává zpětně převoditelná na svůj metaforický základ. (54) Metafora je dle Vašíčka jakýmsi mostem, který „spojuje obecný filosofický soud s přirozeným světem.“ (55)

Upozorňuje ale, že „odkaz k přirozenému slovníku (...) je ve filosofii často interpretován jako „sestup ke kořenům bytí“ a podobně. ... Lze ale také soudit, že jde o sestup k všem opakujícím se a běžným, tedy banálním, k soudům všeobecně sdíleným, triviálním.“ (56)

Vidíme, že v celku Vašíček analyzuje vztah jazyka a filosofie pomocí jakési ideální geneze, zjednodušené evoluce, historie, která zčásti sleduje reálné historický půdorys (umísťuje citace z filosofů různých období), zčásti je určena koordinátami „od jednoduchého ke složitějšímu“, od málo diferencovaného ke strukturovanějšímu, „od přímých vztahů ke vztahům zprostředkovaným“, „od ontologie k noetice“, atd.

V dalších kapitolách (části IV.-VIII.) Vašíček shrnuje požadavky, které dle něj musí každá filosofie splňovat: musí respektovat celek (IV.), musí odpovídat charakteristickému půdorysu (V.) založenému na opozici binárních kategorií, z nichž nejvýznamnější je opozice bytí a nebytí, musí mít jistou pojmovou výstavbu, neboť je to právě filosofie, která pojmy vůbec vytváří (VI), musí také odpovídat jakési topologické struktuře se základními místy-uzly, z nichž nejdůležitější jsou subjekt, centrum, pozorovatel-osoba, popis, reflexe a autoreflexe, transcendence a nekonečno (VII). Jednotlivé filosofie pak charakterizuje jedinečnou kombinatoriku těchto míst a jejich vztahů. Žádné z míst nemůže existovat samostatně, je vždy určeno vztahy s místy ostatními. Konečně každá filosofie musí rozvíjet jistou argumentaci opírající se o jistou logiku (VIII).

Nebudu se zde věnovat resumé celé jeho argumentace, to by mělo být námětem podrobnější recenze, do které se možná jednou pustím. Namátkou vybírám jen některé momenty, které mi připadají v hutném a náročném textu

Viktor Karlík: Smichovský anděl, 1991, staré plechy, nýty

dia filosofie, filosofie médiem, 138 a násl.). Jeho úvahy tu poněkud připomínají Debrayovu médiologii. Sleduje evoluci od orality přes sapiencialitu k filosofii v souvislosti se vznikem písemného záznamu. Podtrhuje zejména význam samohlásek a jejich objevu v řečtině (141), které umožňují jednoznačné stanovení pojmů a jejich významu, rovněž osvobození individualitu autora a jeho publika. Jazyky bez samohlásek dle Vašíčka opravdovou pojmovou filosofii mít nemohou, hodí se spíše, jako semitské jazyky, k nekonečnému komentování. Obdobně má rozhodující význam objev interpunkce. Co by byl Husserl bez závorek a uvozovek? Důležitý je objev kodexů, knih, jak je známe ve 2.-3. století.

Povšechně pak shrnuje dějiny filosofie jakožto instituce - filosofické školy, akademie, university apod. s místními zvláštnostmi: odlišnosti v institucioním zakončení filosofie v Německu, ve Francii a v Ang-

ny zakopávat, pokud možno znemožnit soupeři-druhému hru, vytrvat v tom a on už se sem tam nějaký gól vždy najde, který umožní match vyhrát.

Z jeho knihy by bylo lze vypracovat koherentní soubor výroků, které by jistě do filosofie, „nějaké“ filosofie, mohly patřit a které reflektují autorovo přesvědčení. Např. „filosofie se zabývají celkem všeho, nemají žádný speciální obor“. „Filosofie jsou myšlením o myšlení“. „Filosofie se neobejdou bez velkých binárních opozic, které je v základu strukturují, což sdílají s mýty a náboženstvími“. „Filosofie jsou v podstatě pokusy o explicitaci přirozeného jazyka-světa, od něhož se nikdy nemohou zcela odpojit.“ Autor sám podotýká, že by šlo o filosofii po výtece triviální, banální.

Vašíček je přesvědčen, že filosofie jsou funkcí řeči (specifikuje dokonce, které a v jakém smyslu), je to jakási trojčlenka - „přirozený jazyk“ (základní slovní zásoba), který je „přirozeným světem“, jehož je obrazem, vyjádřením, popisem, a filosofie, které jej reflektují, o podrobnosti rozvádějí a snaží se jej pojmově uchopit, prohloubit, promyslet, jsou jeho metajazykem. Východiskem je mu tedy přesvědčení, že řeč něco znamená, že uspořádaný celek je možný.

V tomto ohledu mne napadá myšlenka psychoanalytika Ferencziho, totiž, že řeč, které rozumíme, je opakováním řeči, které nerozumíme. Rozumění, smysl, uspořádanost by byly pouhou iluzí na základě opakování... To by byl nesporně námět k fundamentální polemice s Vašíčkovým pojetím filosofie jako veskrze podmíněné jazykem.

Bylo by možná možné Vašíčkovu analýzu filosofie „experimentálně“ verifikovat. Napadají mne dvě možnosti, jak toho dosáhnout. První by spočívala v tom, že se náhodně vybere většinou filosofů za nesporně filosofickou považovaná kniha (Kantova Kritika čistého rozumu, Heideggerovo Bytí a čas, Hegelova Fenomenologie ducha atd.) a podrobí se analýze své konstrukce dle Vašíčkových idejí. Podařilo se této analýze beze zbytku „opsat“, „přeložit“ v knize obsaženou teorii, pak lze považovat Vašíčkovu analýzu za verifikovanou. Jiným způsobem by bylo dle Vašíčkových tvrzení o výstavbě filosofii vystavět s použitím náhodných výběrů v uzlových bodech (např. výběry mezi používanými binárními opozicemi, výběry v typu relací mezi uzlovými topologickými místy, apod.) víceméně artificální filosofický systém a nechat jej anonymně posoudit experty-filosofy, např. jako (podvrženou?) doktorskou práci. Byla-li by porotou akceptována jako filosofický výtvor, bylo by možné to považovat za prokázání Vašíčkovy teorie. Je to námět k úvaze pro studenty, kteří mají kuráž a trochu smyslu pro ironii.

Vašíčkova kniha o filosofii je jakýmsi pendantem jeho knihy o epistemologii historie a archeologie, záměr a struktura jsou vcelku obdobné, záběr je však širší a analýza se radikalizuje.

Uzavřeme posledním citátem: „Vystavili jsme se otázce ‘jak’, otázky ‘proč’ a ‘nač’ zůstaly stranou. (Mimochodem při takovém vyšetřování jsou nejvíce nápomocna filosofická díla druhého a třetího nálevu, to, jak se kuchtí jedna filosofie z druhých, tedy ne filosofie samotné, ale reference o nich. Zbavíme-li je argumentů, elokvence a espritu, vystaveny srovnávání, vynořují se holé problémy.“(154) ...Jisté je dále to, že jednotlivá místa, funkce, konstrukční prvky vycházejí z vlastností jazyka. Dalo by se dokonce říci, že to, co jazyk vyjadřuje implicitně, filosofie se snaží vyložit explicitně, bez ohledu na možné absurdity, nic víc.“ (155)

lii. Shrnuje formaci filosofů, jejich společenské postavení, statut (např. zmiňuje existenci monděnních filosofů žurnalistů). Zaznamenává vývoj filosofického stylu s jeho význačnými figurami. Konstatuje, že „algoritmů vzniku, kulminace a pádu jednotlivých filosofii je tak stanoven a zbývá jej jen naplňovat“ (146).

Přechází pak do soudobé epochy, v níž se „předmětem filosofie stává filosof sám se svým postavením (živností)“. (149) „Počet filosofii v současnosti nejenže je vyšší než kdykoli v minulosti, ale zdá se, že dokonce převyšuje celkovou sumu filosofů v dějinách (a bude hůř). A to platí i pro produkci, knihy, časopisy, konference.“ (151-152)

Jestliže se Vašíček zuby nehty brání, aby nějakou filosofii napsal, přece jen za jeho snažením je možné jakousi, spíše implicitní filosofii identifikovat. Je si toho ostatně vědom, uznává nevyhnutelnost filosofii obdobně jako jejich neobhajitelnost. Jeho takтика připomíná italský fotbalový styl, což u Itala, jímž Vašíček mj. byl, neudiví: fotbal se vyhraje, když se fotbal nehraje. Je třeba tvrději bránit a zakřívát, všechny baló-

• PASEKA •

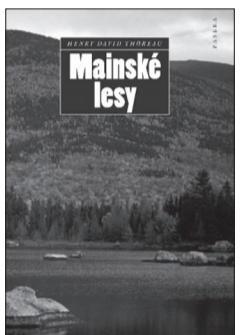
Chopinova 4, 120 00 Praha 2, Tel.: 222 710 750 – 3, e-mail: paseka@paseka.cz, www.paseka.cz

Ljudmila Ulická
Daniel Stein, překladatel

Osou románu Ljudmily Ulické je reálný osud polského Žida Oswalda Rufajzena, který za války pracoval pro nacisty jako tlumočnick a podařilo se mu zachránit s nasazením vlastního života mnoho lidí před jistou smrtí. Pomohl například několika stovkám Židů při útěku z ghetta na zámku v běloruském městečku Mir, jenž v románu vystupuje pod názvem Emsk. Před válkou se účastnil akcí sionistické mládežnické organizace Akiva, ještě za války se nechal pokřtít, později se stal katolickým mnichem a přijal jméno bratr Daniel. Na tuto strohou kostru příběhu, Ulická nabaluje celou řadu dalších událostí, jež mnohdy svou oporu rovněž nalézají ve skutečnosti.

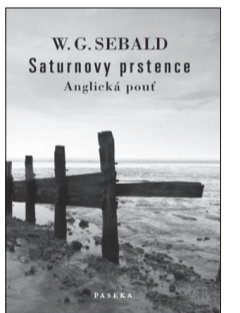
z ruštiny přeložila Alena Machoninová
170x240 mm, váz., 408 stran

Henry David Thoreau
Mainské lesy

„Jednatřicátého srpna roku 1846 jsem se z massachusettského Concordu vypravil vlakem a parníkem do Bangoru a pak putoval dále do divokých lesů státu Maine,“ píše Henry David Thoreau v úvodu prvního z trojice textů, jež popisují jeho zážitky a úvahy při cestách po civilizaci dosud příliš nedotčených partiích severovýchodního cípu USA v letech 1846, 1853 a 1857. Ve srovnání s reflexivněji koncipovanými zápisky legendárního Waldenu nabízejí Mainské lesy čtenáři poprvé příležitost poznat Thoreaua nejen v roli pozorovatele přírodního dění, ale také jako autora živě pojatého a nezdržitého dramatického líčení cesty divočinou včetně jejich fyzických a praktických aspektů.

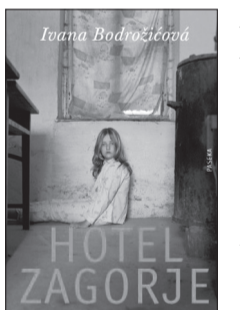
z angličtiny přeložil Jan Hokeš
130x200 mm, váz., 300 stran

W. G. Sebald
Saturnovy prstence

Sled postřehů, vzpomínek a asociací vyvolaných poutí po východoanglickém pobřeží počátkem devadesátých let minulého století se v podání známého německého prozaika postupně rozrůstá v úchvatné předivo úvah na téma pomíjivosti, zániku a dlouhého stínu minulosti, jež nepřestává ovlivňovat náš život. Autorova zpráva o pěšim putování krajinou někdejších honosných panských sídel, prosperujících přístavů a letovisek, dnes vesměs poznamenaných nezadržitelným úpadkem, a s ní spojená evokace řady historických postav a událostí je ve svém celku jakýmsi essai noir na téma tragické povahy lidských dějin.

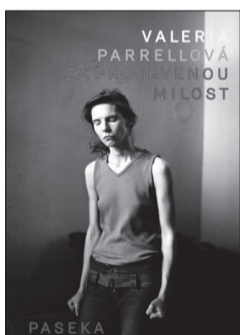
z němčiny přeložil Radovan Charvát
130x200 mm, váz., 264 stran

Ivana Bodrožićová
Hotel Zagorje

Román Hotel Zagorje se odehrává na začátku devadesátých let 20. století, kdy v bývalé Jugoslávii zuří válka. Vyprávění začíná okamžikem, kdy devítiletá hrdinka a její bratr odjíždějí s maminkou z Vukovaru, kam poté vtrhnou Srbové a povraždí velkou část obyvatel. Neúplná rodina pak přežívá v Záhrěbu v nejrůznějších ubytovnách a v bytech příbuzných a čeká na zprávy od otce, který zůstal ve Vukovaru. Dospívající dívka se mezitím snaží do té malé škvíry, kterou jí život ve válce nechává, vtěsnat všechny nové poznatky o svém těle, zamilovanosti a bezmoci.

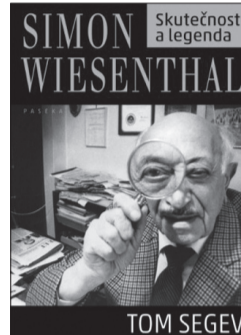
z chorvatštiny přeložil Dušan Karpatský
130x200 mm, brož., 196 stran

Valeria Parrellová
Za projevenou milost

Carverovsky úsporně psané příběhy neapolské rodačky odrážejí pulzující život metropole Kampánie se všemi jeho protiklady a zaujmou neotřelým zpracováním témat spojených se světem neapolské camorry i obecně lidských problémů autorčiných hrdinek: mladé ženy donucené převzít po smrti druhého práci drogového dealera, třicátnice, jež pomalu pohřbívá někdejší sny o životní kariéře, i úspěšné kurátorky výtvarného umění konfrontované s tíživým citovým dilematem s tragickými důsledky. Útlá kniha, s níž se Parrellová nepřehlédnutelně prosadila na italské literární scéně, nepochybně patří k tomu nejlepšímu z italské prózy posledního desetiletí.

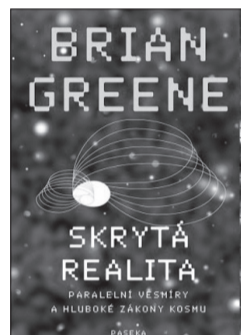
z italského přeložila Alice Flemrová
130x200 mm, brož., 140 stran

Tom Segev
Simon Wiesenthal
Skutečnost a legenda

Segevův životopis známého „lovce nacistů“ nijak neidealizuje a kriticky popisuje všechny zákruty jeho neklidného života od mládí přes téměř zázračné přežití v době holocaustu až po jeho poválečné působení. Wiesenthal je líčen jako člověk, který se vrhá do řady kontroverzí, který se mylí, je ovlivňován svými politickými názory či se snaží manipulovat média. Segev se věnuje Wiesenthalovým kauzám, mimo jiné stopování Adolfa Eichmanna, ale i různým zákulisním hrám a epizodám, včetně Wiesenthalovy spolupráce s tajnými službami, zejména izraelskou a americkou.

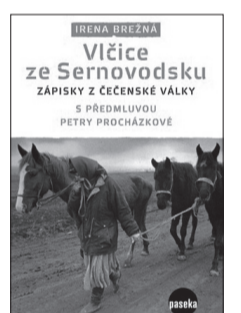
z hebrejštiny přeložila Tereza Černá
160x230 mm, váz., 496 stran

Brian Greene
Skrytá realita
Paralelní vesmíry a hluboké zákony kosmu

Fyzikální a kosmologické objevy v nedávných letech dovedly řadu vědců k závěru, že náš vesmír může být jen jedním z mnoha. Jak autor překvapivě srozumitelně dokládá, z fyzikálních teorií se vynořilo hned několik odrůd multivesmírů: multivesmír, v němž žije nekonečné množství dvojníků, multivesmír skládající se z oceánu vesmírných bublin, multivesmír pro nás neviditelný, přestože se vznášá jen milimetry od nás nebo podivný multivesmír vybudovaný z čisté matematiky. Greenova kniha je nejen pozoruhodnou výpravou za samotnou branou reality, ale též přehledem nejnovějších poznatků fyziky.

z anglického originálu přeložil Luboš Motl
170x240 mm, váz., 360 stran

Irena Brežná
Vlčice ze Sernowodsku

Irena Brežná se několikrát zúčastnila jako válečná reportérka švýcarského listu Das Magazin des Tages-Anzeigers první čechenské války (1995–1996) a v přestrojení za čechenskou ženu navštívila zničené vesničky. Později se znovu a znovu do Čechenska vracela. Ve svých literárních reportážích se především zaměřovala na osudy čechenských žen, kterých se válka dotkla možná ještě krutějším způsobem než válčících mužů. V reportážích popisuje sugestivním jazykem a s velkým smyslem pro detail nejrůznější situace každodenního života za války, nesmyslnou brutalitu ruské armády i čechenských teroristů, stejně jako archaické kavkazské zvyky.

z němčiny přeložil Jan Mattuš, předmluvu napsala Petra Procházková
130x200 mm, brož., 136 stran

Antonín Líman
Mistři japonského filmu
Třináct esejů

V polovině padesátých let 20. století nastává zlatá éra japonského filmu. Přední český japanolog, překladatel a pedagog věnuje tomuto slavnému období, delšímu než jedno desetiletí, knihu třinácti esejů. Na příkladu filmů nejvýznamnějších režisérů této doby si autor všimá úzkého vztahu japonského filmu k literatuře a k japonskému divadlu. Vedle pečlivého rozboru filmové techniky se soustředí i na kulturní zvyky a životní styl a přibližuje tak svět japonského filmu optikou samotné kulturní tradice, která ho zrodila.

110x180 mm, brož., 240 stran

Rudolf Brázda – Jean-Luc Schwab
Cesta růžového trojúhelníku

Růžovým trojúhelníkem označovali nacisté v koncentračních táborech homosexuální vězně. Rudolf Brázda byl zřejmě posledním pamětníkem jejich deportací za druhé světové války. Brázda byl poprvé zatčen a uvězněn v Lipsku roku 1937, po vyhoštění přesídil do Karlových Varů a po vzniku protektorátu byl deportován do koncentračního tábora v Buchenwaldu, kde se dočkal konce války. Po osvobození se usadil ve Francii. Jean-Luc Schwab rekonstruuje nejen Brázdův osobní příběh, ale i seznamuje čtenáře s fakty o pronásledování homosexuální menšiny za druhé světové války.

z francouzštiny přeložila Žuzana Dlabalová
120x190 mm, brož., 172 stran

**Knihy nakladatelství Paseka žádejte u svých knihkupců nebo na adrese:
Nakladatelství Paseka, obchodní oddělení, Chopinova 4, 120 00 Praha 2, tel. 222 710 750-3,
e-mail: paseka@paseka.cz. Aktuální informace o knihách nakladatelství Paseka
a speciální měsíční nabídku vybraných titulů s výraznou slevou najdete na www.paseka.cz.
Veškerou produkci nakladatelství Paseka obdržíte v knihkupectví Fišer, Kaprova 10, 110 00 Praha 1,
tel. 222 320 730, e-mail: knihyfisher@knihyfisher.cz.**